
TÜRKİYE'NİN GELECEĞİNE GENÇ BAKIŞ

12.11.2021

İçindekiler	01
Rapor Hakkında	02
Temel Bulgular	04
Demografi	12
Katılımcı Profili	16
Güncel Siyaset	24
Demokrasi ve İnsan Hakları	37
Gelecek ve Beklentiler	54

İstanbul Ekonomi Araştırma

Bu rapor İstanbul Ekonomi Araştırma ve Danışmanlık A.Ş.'nin anket çalışması sonucu, İEA ekibi tarafından hazırlanmıştır. İstanbul Ekonomi Araştırma, kamuoyu araştırmaları ve büyük veri analizi alanlarında hizmet vermektedir. Hızla değişen toplumun taleplerini ve bireylerin tercihlerini, farklı mecralardan en güvenilir ve hızlı şekilde ölçerek, uygulamada tam zamanında olmanızı sağlar. Süreç boyunca etik değerlerinden taviz vermez.

Bu rapor Friedrich Naumann Foundation Türkiye'nin finansal katkıları ile hazırlanmıştır.

**FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION** For Freedom.

Türkiye

Gençler tüm dünyada daha iyi anlaşılmalı çalışılan bir grup. Yetiştikleri dönemin özellikle teknolojik farklılıkları, üst nesillerle farklarını tarihte belki de hiç olmadığı kadar ön plana çıkarıyor. Türkiye’de gençleri siyaset ve iş dünyası için daha da önemli kılan bir başka unsur ise sayıları. 2020 yılında Türkiye’de 18-30 yaş arasında yaklaşık 13 milyon kişi olduğu hesaplanıyor.

Bu sayı hem iş dünyası açısından hem de siyaset açısından göz ardı edilemeyecek büyüklükte. İlginin yüksekliği, anlatımın kolaylaşması için yapılan genellemeleri de beraberinde getiriyor.

Oysa ki “gençlik” dediğimiz olgu, toplumdan tamamen ayrı ve kendi içinde de homojen bir gruba işaret etmiyor. “Gençlik” özelinde yaptığımız bu araştırmanın sonuçları, toplumun geneli için olduğu kadar toplumun geleceği adına da önemli.

Türkiye’nin Geleceğine Genç Bakış raporunda amacımız gençliğin farklılıklarını ölçmek ve hayal ettikleri geleceği anlamlandırmaya çalışmak.

Bir sonraki sayfada başlayacak olan “Temel Bulgular” başlığı altında, araştırmamızın öne çıkan sonuçlarına dair yorumlarımızı sunacağız. Detaylı sonuçlara geçmeden önce **risk algısı, siyasete bakış, dindarlık, demokrasi talebi** konularına dikkat çekeceğiz.

“Temel Bulgular” bölümünden sonra araştırmamızın detaylı sonuçlarını ve çeşitli kırılımların sağladığı içgörülerini sırasıyla **Demografi, Katılımcı Profili, Güncel Siyaset, Demokrasi ve İnsan Hakları, Gelecek ve Beklentiler** bölümlerinde sunacağız.

Türkiye’nin Geleceğine Genç Bakış raporunun gençliği anlamak ve ortak gelecek inşası için doğru siyasanın oluşturulmasına katkı sunmasını dileriz.

Can Selçuki

Genel Müdür
İstanbul Ekonomi Araştırma

TEMEL BULGULAR

Risk Toplumunun Çocukları

Gençlerin %54'ü gelecek planlarıyla hemen her gün meşguller. Ancak, gelecek planlarını aile veya öğretmen gibi mentörlük yapmaları beklenebilecek büyükleriyle değil, çoğunlukla yaşıtları ile paylaşıyorlar. Bu durumu “kuşak çatışması” olarak nitelendirebiliriz ama çatışmanın niteliğini tam olarak açıklamış olmayız.

Gelecek planlarını anne-babalarıyla, öğretmenleriyle daha az paylaşımlarının önemli bir sebebi, geçmişin riskleriyle bugünün risklerinin aynı olmaması. Hem maddi gelir hem sosyal statü anlamında, geçmişin (arzu edilen) meslekleri, kimlikleri, hedefleri ile bugün geçerliliği olanlar ve gelecekte olacaklar birbirlerinden farklı. Böyle bir kuşak çatışmasını, önceki kuşakların bilgi ve deneyimlerinin, yeni kuşaklara rehberlik etmeye yeterli olmaması şeklinde tarif edebiliriz.

Gençlerin gözünde siyasi partiler, anlamını yitirme seviyesinde güvenilmezler. Siyasete ve siyasetçilere büyük oranda güvenmiyorlar. En güvenilir kurumlar silahlı kurumlar ve bir de sivil toplum. Asker-sivil çelişkisi yerine, “en güvenilir kurumlar silah ve insan gücü bulunduran kurumlar” açısından bakılırsa bu sonuç daha anlamlı olacaktır.

Sonuçlara göre, birey olarak güvende hissetmenin tek yolu birtakım kolektif faaliyetlerden ve aidiyetten geçiyor. Bu düşüncenin, bireyselleşmiş nesiller için ne kadar cazip olduğu veya dünyanın geri kalanıyla ne kadar uyumlu olduğu tartışılmalı. Bireysel güvenlik kaygısı, gelecek kaygısından ayrı düşünülmemeli. Gelecek kaygısı ise yalnızca “işsizliğe” indirgenmemeli.

Çoğu bir yandan geçim sıkıntısıyla yüzleşen 18-30 yaş arası vatandaşlarımız için siyaset de umut vermediğinde, Türkiye'nin belirsizliği ve güvensizliği “gelecek kaygısı” olarak karşımıza çıkıyor. Önümüzdeki 5 yıl için çoğunun hedefi kariyerine odaklanmak, sevilir ve güvenilir bir iş bulmak. Bunlar, finansal güvenliğin yanında sosyal statü ve sosyal güvence de sağlayabilecek hedefler. Bu hedeflere bakarak, günlük hayatta ve geleceğe dair riskleri minimize etmek suretiyle kaygıların ve güvensizliğin giderilmesi en büyük beklenti denilebilir.

18-30 yaş arası katılımcılar arasında en yaygın ikinci hedef ise “kendi işini kurmak”. Bu “girişimci azınlık” için risk almaya daha yatkın diyebiliriz ama Türkiye'deki çalışma koşulları ve çalışan haklarının olumsuz durumu da etkili olabilir. Elbette bu hedef için bir miktar ekonomik sermaye gerekecektir.

Anne-babalar bu sermayeyi sağlamak dışında, yeni kuşakların risklerini azaltmakta veya gelecek planlarına katkı yapmakta etkisiz kalıyorlar.

Yakın geçmişte küreselleşmeye açılmış, sanayide ve teknolojiye çağrı yakalamaya çalışan bir ülkenin çocukları olarak bugünün gençleri, anne-babalarının karşılaşmadığı birçok riskle yüzleşmek, onların mecbur kalmadığı tercihleri yapmak durumundalar.

Elbette siyasetin çaresizliği, ekonomik ve sosyal sorunlar geçmiş yıllarda da vardı ama bugünün gençleri, tüm bu çeşitli sorunların her biri için kendi konumunu belirlemek, sorumluluğunu üstlenmek, çözümünü/planını üretmek zorunda. Bu yüzden risk algılarının, anne-babalarıyla aynı olması beklenmemeli.

Anti Siyaset

“Anti-siyaset” kavramını siyasete mesafeli olmak, siyaset yapmamak veya apolitik olmak **değil**, demokratik siyasetin (siyasi aktörlerin/kurumların) meşru görülmemesini ifade eden bir kavram olarak değerlendiriyoruz. Bu çerçevede, demokratik siyaset dışında kalan popülist, otoriter akımlar “anti-siyaset” kapsamında düşünebilir.

Türkiye üzerinden örneklemek gerekirse, mesela 1980 darbesi ve sonrasında

yaşanan süreç depolitizasyon, yani siyasetten uzaklaştırma ve apolitik nesil yetiştirme dönemi olarak tarif ediliyor. Nitekim, bu dönemin demokratik olduğunu kimse iddia etmiyor ama yine de anti-siyaset, bu dönemden farklı bir duruma işaret ediyor.

Örneğin, 1990’larda koalisyon hükümetlerinin sorumlu ve istikrarlı davranmamaları veya aynı dönemde başörtüsü yasaklarının hala devam etmesi sonucu demokrasinin çözüm getirmediği algısı ve çözüm olarak güçlü liderlik talebi anti-siyasetin yükselmesine örnektir. Günümüzde ise özellikle afet gibi trajik durumlarda sıkça duyulan “*bari bu konuda siyaset yapmayın*” benzeri söylemler de anti-siyaset için güzel bir örnektir.

Demokrasinin gayri meşrulaştırılması ve bu çerçevede kapsayıcı olmayan, kurumların bağımsızlığı ile çelişen, basın ve ifade özgürlüğünü yok sayan vb. anti-demokratik yöntemlerin kullanılması (anti-demokratik siyasetin meşrulaşması) “anti-siyaset” iklimini oluşturur.

Yeni nesillerin siyasete güvenmemeleri, sadece bugün için değil, toplumun geleceği için de sorun teşkil ediyor. Bugünün sorunlarını çözmekte siyaset (katılımcıların gözünde) fayda vermeyecek bir uğraşsa, mevcut siyasi

sorunlar geleceğe birikerek aktarılacaktır. Buna göre gelecekte, Türkiye’de popülizmin kendini yeniden üretmesi ihtimal dahilindedir.

Yeni nesillerin siyasi kurumlara ve demokratik süreçlere güvenmemeleri sebebiyle, ortaya çıkacak yeni sorunları çözmek için gelecekte Türkiye’nin demokratik altyapısı yeterince olgunlaşmamış olabilir. Bugün 18-30 yaş arasında olanların siyasetin geleceğine dair öngöruları demokratik siyasetin fayda getirmeyeceği yönünde ise, kendi geleceklerini incelemek ve bireysel çözümler üretmek durumunda kalacaklardır (örneğin göç etmek gibi).

Araştırmamızın sonuçlarına göre, gelecekte daha iyi bir toplumda yaşamak adına “göç etmek” %61 tarafından tercih edilirken, “*kişisel gelişim ve yatırım*” %81 tarafından tercih ediliyor. Buna karşın, kolektif çözümler arasında meşru siyasi partiler çok geride kalıyor.

Türkiye’de “anti-siyasetin” demokratik siyasete baskın olması yeni bir durum değil. Hatta sonuçlarımız, geçmişten gelen anti-demokratik yöntemlerin yeni kuşaklar üzerindeki etkisini de yansıtıyor.

Bir sonraki sayfada, literatürde belirlenmiş başlıca anti-demokratik yöntemleri kendi sonuçlarımız ile eşleştirdiğimiz tabloya bir göz atalım.

Anti-Demokratik Yöntemler	Araştırma Sonuçları
Günlük hayatın militarize edilmesi	En çok güvenilen kurum ordu. 2. sırada polis, 4. sırada ise bekçiler var. Güvenilen tek sivil müessese 3. sıradaki sivil toplum
Karar alıcı kurumların ele geçirilmesi	Kurumlara güven sorusunda yargı, bankaların ve diyanetin arkasından gelirken siyasi partiler sondan 2., Avrupa Birliği sondan 4. sırada
Finansal elitlerin yaratılması ve kollarılması	Toplam %68 "Cumhurbaşkanlığı yetkili otoriteler tarafından daha sıkı bir şekilde denetlenmelidir" diyor
Medyanın manipülatif hale gelmesi	Kurumlara güven sorusunda medya sondan 3. sırada
Ötekinin şeytanlaştırılması	Eşcinsellerin varlığı kabul edilse de toplum içinde görünür olmaları, meşru haklar elde etmeleri çoğunluk tarafından istenmiyor
Karşıt görüşlerin elimine edilmesi	"Siyasi düşünce" gençler arasında en büyük korku sebeplerinden biri

Muhallifliğin Kriminalize Edilmesi

Çoğunluğu 2018 genel seçimlerinde yaşı tutmadığı için oy kullanmamış bu gençler arasında başlıca korku sebepleri cinsiyet (%34), inanç (%35) ve siyasi faaliyet (%47). Daha iyi bir toplumda yaşamak adına siyasi partiye (%24) veya siyasi çalışmaya katılma (%27) eğilimi de bir o kadar düşük. Gençler arasında anti-siyaset eğilimleri siyasi partilerin, tarikatlardan sonra en güvenilmeyen ikinci müessese olmasından belli oluyor. Siyaset sevimsiz olduğu gibi aynı zamanda tehlikeli, belki “astarı yüzünden pahalı” bir uğraş.

“Gençlik” dediğimiz olgunun siyasette bir anlam kazanması için bir tehlike veya geçici bir anomali gibi değil, **kalkınmanın stratejik ortağı** olarak görülmesi gerekiyor. Bunun haricinde, “gençlik” adında toplumun genelinden ayrıışan homojen bir kimlik varsayımında bulunmak, bu insanların kendi gerçeklikleri ile genelde örtüşmediği için, onları mevcut siyasete yabancılaştırıyor.

Geleceğe ortak olarak görülmemelerine, her türlü protesto eyleminin, hak talebinin ve sivil toplum hareketinin (LGBTİ+ hareketi bile) kriminalize edilebildiği bir ortamda yaşamalarına rağmen, daha iyi bir toplumda yaşamak adına “protesto hakkını kullanmak”, “sosyal medya

hareketi başlatmak” veya “sivil topluma destek vermek” seçenekleri %54-60 arasında onay alıyor.

Bu yüzden, **gençlerin prensipte “siyasete karşı mesafeli” veya “apolitik” olduklarını söyleyemeyiz**. Aynı şekilde, siyasette kendilerine bir kimlik/anlam arayışı içinde olmadıklarını da söyleyemeyiz. Geleneksel siyaseti ve onun geleneksel yöntemlerini benimsemedikleri yorumu yapılabilir.

Dindar Nesil

Kendini dindar olarak tanımlayan ve dinin gerekliliklerini uygulama niyetinde olan gençlerin oranı oldukça yüksek. Dindarlık gençler arasında yaygın ama hepsini aynı dini inanç çatısı altında genellemek de doğru olmaz. Nitekim, 18-21 yaş grubunda dindarlık, 22-26 ve 26-30 yaş gruplarına göre daha az yaygın.

Dini görüşlerde çeşitlilik, bir topluluğa bağlılığa göre veya sosyal statüye göre değişebilir. Tıpkı siyasi görüşlerin de değiştiği gibi... Dindarlık ile kastedilen bir inanç sistemi olabileceği gibi, aynı zamanda bir “alışveriş/çıkar” ilişkisi de olabilir.

Örneğin, bu “alışverişte” inançlı bireyin çıkarı daha eşitlikçi bir toplumda yaşamak veya daha geniş bir sosyal

çevreye erişim sağlamak olabilir. Aileden miras alınan kültürel sermayenin bir dine/cemaate mensup olmak suretiyle değer kazanması da bireye otomatik olarak değer katabilir.

Mesela, araştırmamızda dindarlık eğilimi daha düşük çıkan 18-21 yaş grubu gelecekte birtakım sosyal olgularla yüzleştiklerinde daha dindar olmak yönünde bir tercih yapabilirler.

Yaygın kanıya göre dini inançlar dogma ve itaate dayanır. Ancak biat konusu esasen tartışmalıdır. Hatta semavi dinler, belirli koşullar içinde bireyin seçme hakkını tanırlar. Mesela dinler arası geçişlerin nasıl olacağını düzenlerler. Bireyin tercihlerine ve düşüncelerine göre değişiklik gösterebilen dini inançların ve pratiklerin sunduğu bireysel çıkarlar, aileden gelen kültürel sermaye kadar sosyal yaşamda biriken sosyal sermayenin (çevrenin, ilişkilerin) de değer kazanmasını sağlayabilir. Belirli bir sosyal çevrede dini kimlik, karşılıklı güven sağlama işlevini görebilir. Bu sayede mikro-milliyetçilik (hemşehricilik), nepotizm gibi etnik boyutu da olan olguları besleyebilir.

Anti-siyasetin baskın hale geldiği durumlarda dini ve etnik kimlikler karşılıklı güvenin ön koşulu haline gelebilir. İçinde bulunduğu toplumsal koşullar sebebiyle bireysel çıkarlarını

öncelemek mecburiyetinde olan birisi için, tıpkı ifade özgürlüğü gibi, dini özgürlük de (karşılıklı güven yoluyla kendisine bir sosyal yaşam alanı oluşturmak adına) hayati önemdedir.

Demokrasi Talebi

Araştırmamızın sonuçları gösteriyor ki ifade özgürlüğü ve inançlar, en az demokrasi talebi kadar gençlerin çoğunun önem verdiği konular. İfade ve inanç özgürlüğü Türkiye'deki gençler için demokrasiyi tarif edebilecek kavramlar. Bunlar aynı zamanda, hayat tarzını şekillendirmekte ve sosyal ilişkiler kurmakta kilit rol oynayan kültürel enstrümanlar.

Dünyanın farklı yerlerinde son yıllarda yapılan araştırmalara göre demokrasi, sadece bir siyasi rejim veya siyasi tercih değil, aynı zamanda bir hayat tarzı, kültür ve/veya ahlak meselesi olarak algılanıyor. Bu çalışma kapsamında yaptığımız literatür taramasından birkaç örnek vermek gerekirse:

- 2019'da Güney Afrika'da isiXkxosha kökenli 13 lise öğrencisi ile yaratıcı ve deneysel metodlarla yapılan bir çalışmada, gençlerin demokrasiyi umut ve kahramanlık ile özdeşleştirdikleri gösteriliyor (Lundgren & Scheckle, 2019).

- 2017’de Ekvador’da 200 gençle odak grup yöntemiyle yapılan bir araştırmada gençler demokrasiyi tarif ederken yasama, yürütme, yargı organlarından hiç bahsetmiyorlar. Demokrasiyi bir siyasi rejim gibi tanımlamıyorlar. Daha çok bir değerler bütünü – bir nevi kültür tanımı gibi – tanımlıyorlar.

Demokrasi tariflerine kapsayıcılık, eşitlik, saygı, merhamet, dürüstlük, yapıcılık, ifade özgürlüğü, bağlılık gibi kavramları dahil ediyorlar (Gilman, 2017/2018).

- 2020’de Ukrayna’da yapılan bir araştırmaya göre Ukrayna’da üniversite öğrencisi gençler demokrasiye farklı açılardan bakıyorlar: bir kısmı demokrasiyi ifade özgürlüğü, gelecek için fırsatlar, sivil toplum, çağdaşlık ve gelişim kavramlarıyla özdeşleştiriyorlar. Diğer kısmı ise demokrasiyi bir tür kaos veya yanlışlık olarak tanımlıyor. 1043 öğrenciyle yapılan anket çalışmasında öğrencilerin sadece %50’si demokrasiyi önemli görüyor (Kamionka, 2020).

Sonuç

Bütüncül bakıldığında, gençlerin toplumda ve siyasette daha çok görünmelerine, inisiyatif almalarına izin verilmesi (birbirleriyle yakından ilişkili olmak suretiyle) bir demokrasi, adalet ve kalkınma meselesi.

“Gençler geleceğimizdir” derken, gençliği ileri bir tarihe ötelemek, toplumun geleceğini olduğu kadar bugününü de tehlikeye atan bir yaklaşım. Zira bu yaklaşımın sonuçları güvensiz bir toplum, meşruluğunu kaybeden medya ve siyaset, geleceğe dair nasıl yönetileceği bilinmeyen riskler ve sorunlar bırakan bir yönetim gibi toplumun varlığını tehlikeye atacaktır ihtimaller barındırıyor.

Yeni bir popülizm dalgası veya mikro-kimlikler altında radikalleşme akla gelen bazı siyasi riskler. Göç verme, nitelikli çalışan bulamama, düşük istihdam, değersiz para birimi gibi ekonomik riskler de akla gelenler arasında.

Bu ihtimallere tek tek bakmak yerine ve eğer “gençlik” illa herhangi bir şekilde genellenecekse, “toplumun varlığını devam ettirmesi” başlığında genellenmeli.

Bu bağlamda, gençler toplumun istisnai değil, demokratik bir çerçevede içinde meşru ve görünür birer parçası olmalı. Bu bağlamda, şu soruya cevap aranmalı:

“Siyasette ve işte, ailede ve sokakta gençliğin görünür olmadığı bir toplum varlığını devam ettirebilir mi?”

DEMOGRAFI

Araştırma Hakkında

Hedef Kitle

18-30 yaş grubuna mensup gençler ile görüşülmüştür.

Örneklem Dağılımı

81 ilde ve 26 NUTS 2 bölgesinde toplam 3000 görüşme gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama

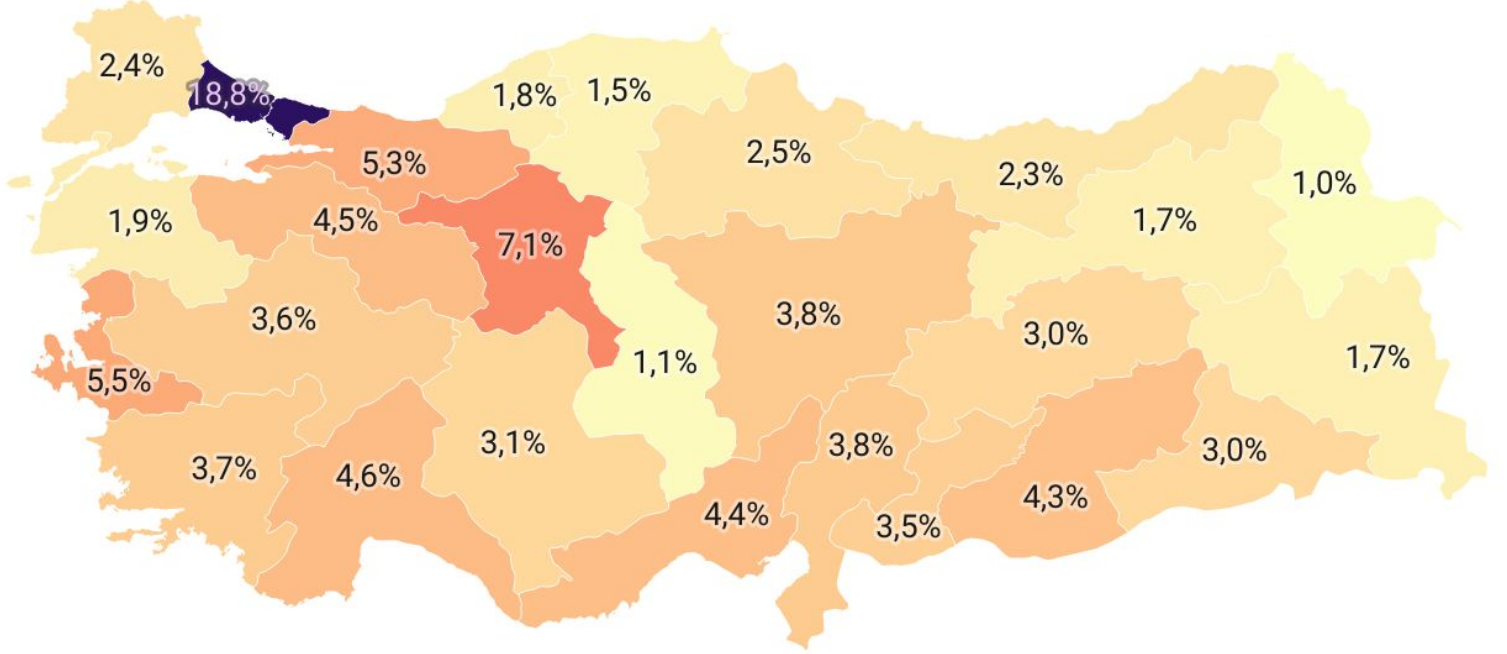
Önceden hazırlanmış soru formuna bağlı CATI (Bilgisayar Destekli Telefon Anketi) yöntemi ve Türkiye Raporu dijital anket paneli kullanılmıştır.

Saha Tarihleri

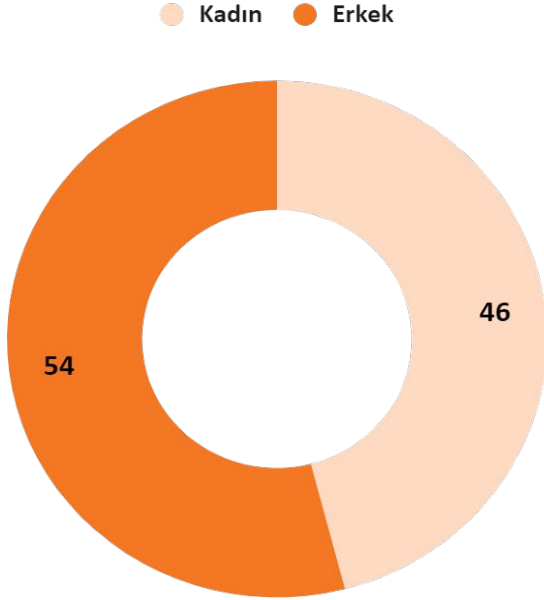
Görüşmeler 2021 yılının Ağustos ve Eylül aylarında gerçekleştirilmiştir.

26 NUTS 2 Bölgesine Göre Dağılım

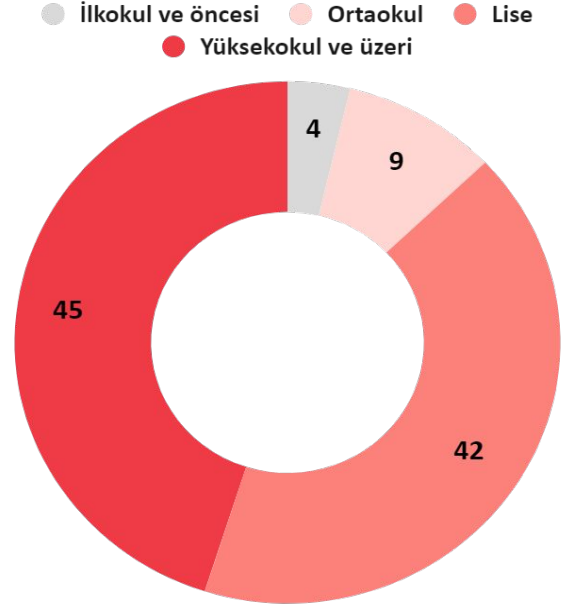

Adana, Mersin	4,4	Kayseri, Sivas, Yozgat	3,8
Agri, Kars, Iğdır, Ardahan	1	Kırkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir	1,1
Ankara	7,1	Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova	5,3
Antalya, Isparta, Burdur	4,6	Konya, Karaman	3,1
Aydın, Denizli, Muğla	3,7	Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli	3
Balıkesir, Çanakkale	1,9	Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak	3,6
Bursa, Eskişehir, Bilecik	4,5	Mardin, Batman, Şırnak, Siirt	3
Erzurum, Erzincan, Bayburt	1,7	Samsun, Tokat, Çorum, Amasya	2,5
Gaziantep, Adıyaman, Kilis	3,5	Şanlıurfa, Diyarbakır	4,3
Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye	3,8	Tekirdağ, Edirne, Kırklareli	2,4
İstanbul	18,8	Trabzon	2,3
İzmir	5,5	Van, Mus, Bitlis, Hakkari	1,7
Kastamonu, Çankırı, Sinop	1,5	Zonguldak, Karabük, Bartın	1,8

Cinsiyet (%)

Eğitim Seviyesi (%)

Yaş Dağılımı (%)

KATILIMCI PROFİLİ

Anne-Baba Eğitim Seviyesi Grupları (%)

	Anne	Baba
İlkokul ve öncesi	63	48
Ortaokul	17	20
Lise veya dengi meslek okulu mezunu	13	20
Yüksekokul ve üzeri	7	12

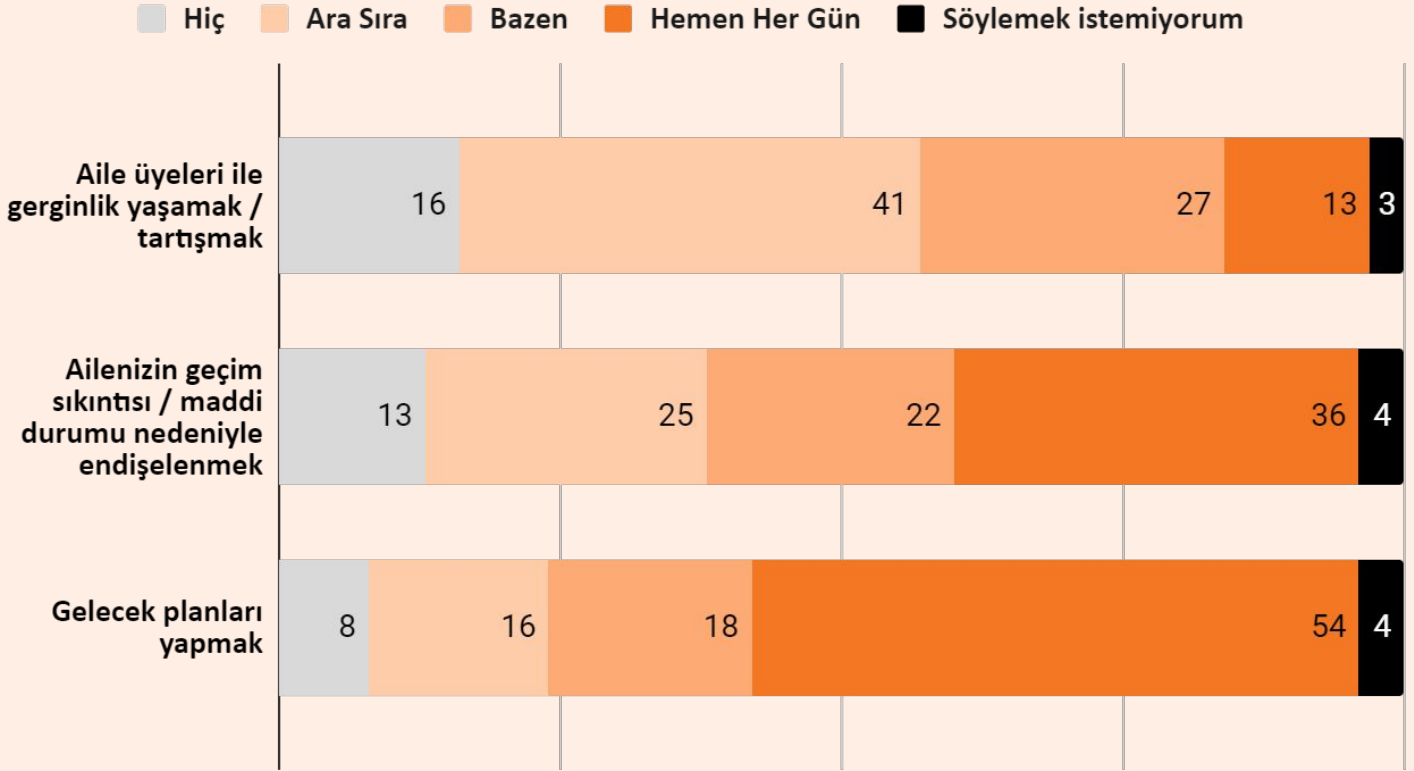
Araştırmamıza 18 yaşından küçük olanlar dahil edilmedi. Ancak, özellikle ergenlik çağında, anne-baba eğitimi çocuk gelişimi açısından önemli. Araştırmamıza katılan tüm gençlerin %63'ünün anneleri en düşük eğitim grubunda yer alıyor. Babalar için bu oran %48, yani daha az ama daha iyi diyemeyiz.

Anne-baba eğitiminin düşük olması, sadece diploma sahibi olmak açısından düşünülmemelidir. Gençliklerinde, kendi çocukları kadar kurum içinde bulunmamış ve sosyalleşmesini bu vesileyle

ilerletmemiş insanlar olarak, birçok konuda çocuklarından farklı olmaları beklenmeli.

Bunların haricinde, anne-baba eğitimi düşük ama kardeş sayısı çok olan çocukların çocuk işçilik, eğitimden kopma, suça karışma, madde bağımlılığına sürüklenme, istismar gibi tehlikelere karşı daha dezavantajlı oldukları da hesaba katılmalı.

Kendi hayatınızı düşünecek olursanız, aşağıdaki durumları ne sıklıkla yaşıyorsunuz? (%)

Güvence Yoksa Huzur da Yok

Gençlerin yarısından fazlası günlük bazda gelecek planlarıyla meşgul oluyorlar. Çözmesi zor bir problem gibi, “gelecek” konusu hemen her gün hayatlarında. Nitekim, geçim sıkıntısı en az %36’sının günlük hayatının bir parçası ve “gelecek”, mevcut sıkıntılardan bağımsız düşünülüyor.

Aile içi gerginlik gençlerin %13’ünün günlük hayatının bir parçası. Daha geniş zaman dilimlerine baktığımızda ise bu oran giderek artıyor. En az %41’i kısa aralıklarla aile içi gerginliğe maruz kalıyor denilebilir. Yine daha geniş zaman dilimlerine bakarsak, yarısından fazlası geçim sıkıntısıyla yüzleşiyor.

Kendi hayatınızı düşünecek olursanız, aşağıdaki durumları ne sıklıkla yaşıyorsunuz? (%)

Aile üyeleri ile gerginlik yaşamak / tartışmak

	Hiç	Ara Sıra	Bazen	Hemen Her Gün
Mevcut gelirimle geçinmekte çok zorlanıyorum	13	38	28	21
Mevcut gelirimle zor geçiniyorum	15	47	27	11
Mevcut gelirimle ancak geçiniyorum	15	47	29	9
Mevcut gelirimle rahatça geçiniyorum	26	41	24	9

Yukarıda görüldüğü üzere, geçim sıkıntısı arttıkça aile içi gerginlik de artıyor.

Aile içi gerginlikle en az karşılaşanlar, mevcut geliriyle rahatça geçinebilen gençler.

Gerginlik yaşanabilecek durumlara örnek olarak, ailelerin kendilerinden beklentileri

veya gençlerin ailelerinden beklentileri gerçekleşmediğinde ortaya çıkan durumlar düşünülebilir.

Bu beklentiler ile sahip olunan maddi imkanların, istihdam/eğitim imkanlarının ve geleceğe dair güvence sağlayan başka faktörlerin yakından ilgisi var.

Kendi hayatınızı düşünecek olursanız, aşağıdaki durumları ne sıklıkla yaşıyorsunuz? (%)

Aile üyeleri ile gerginlik yaşamak / tartışmak

	Hiç	Ara Sıra	Bazen	Hemen Her Gün
İşsiz ama iş aramıyor	17	49	25	9
İşsiz ve iş arıyor	13	41	30	16
Kendi hesabına çalışan / işveren	24	45	24	7
Maaşlı devlet çalışanı	22	43	29	6
Öğrenci	11	40	31	18
Ücretli özel sektör çalışanı	19	45	26	10
Ücretli ya da yevmiyeli çalışan	20	41	25	14

Öğrenciler, işsiz ve iş aramakta olanlar, yevmiyeli çalışan gençler aile içi gerginlikle en sık karşılaşan gruplar. Bu gençler okulda, işte veya iş arayarak ellerinden geleni yapmaktalar. Bu anlamda, kendilerinin ya da ailelerinin kendilerinden birtakım beklentileri gerçekleşmediğinde gerginliğin artması muhtemel.

Kendi işinin sahibi olan veya kamu çalışanı olan gençler ise aile içi gerginlikle en az karşılaşan gruplar. Genel olarak çalışanların yaş ortalamasının biraz daha büyük olması, aileleriyle temasının daha az olması bu konuda önemli bir fark.

Bu gruplarda olan gençler, ailelerinin beklentilerine belirli ölçüde cevap vermiş oldukları, bir derece güvenceleri olduğu ve günlük hayatta meşguliyetleri olacağı için aile içi gerginlikle karşılaşmaları daha düşük ihtimal.

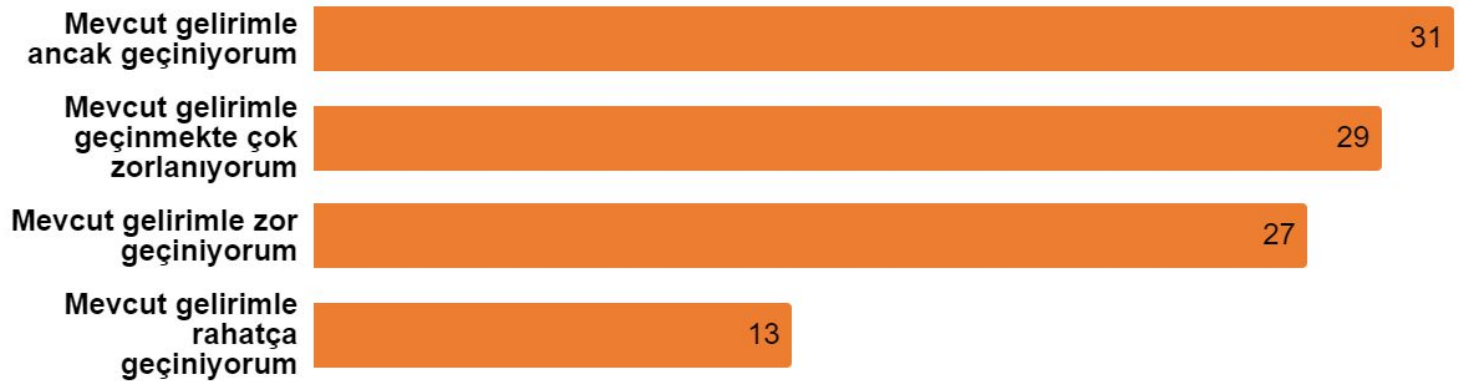
Sonuçlara göre, işsizlik ve finansal güvenlik aile ilişkilerine doğrudan etki ediyor. Aile içi gerginlikle en az karşılaşanların çalışanlar veya iş aramaktan ümidini kesmiş olanlar olduğunu düşünürsek, devam etmekte olan beklentiler, geçim sıkıntısı, sosyal güvencesizlik aile içi gerginliği artıran unsurlar diyebiliriz.

Sayacaklarımdan hangisi çalışma durumunuzu en iyi anlatıyor? (son 1 hafta için)

Çalışma Durumu (%)	
Öğrenci	24
İşsiz ve iş arıyor	21
Ücretli özel sektör çalışanı	18
Ücretli ya da yevmiyeli çalışan	15
İşsiz ama iş aramıyor	10
Kendi hesabına çalışan / işveren	7
Maaşlı devlet çalışanı	5

Örneklelimizin %24'ünü öğrenciler oluştururken, toplam %45'i çalışan kişilerden oluşuyor. Ne öğrenci ne de işçi olan gençlerin toplam oranı %31: bu işsiz gençlerin ise yarısından fazlası iş aramakta.

Hane gelirinize göre geçim durumunuzu şu ifadelerden hangisi en iyi ifade eder? (%)

Konu geçim sıkıntısı ve gelir olduğu zaman, insanlar genelde birikim yapamamaktan, ay sonunu zor getirmekten şikayetçidir. Nitekim “ancak geçiniyorum” diyenler %31 ile çoğunlukta. “Zor geçiniyorum” diyenlerle beraber toplam %58, standartlarını düşük tutarak durumu idare ediyor.

Rahatça geçindiğini ifade edenler %13 oranında bir azınlığı oluşturuyor. Diğer taraftan, neredeyse hiç geçinemeyenlerin oranı ise %29.

İşsiz gençlerin oranının %30'a çıkmasıyla birlikte düşünersek, Türkiye’de her üç gençten biri hem geleceğinden hem de bugününden kaygılı diyebiliriz.

Hangi dine mensup olduğunuzdan bağımsız olarak kendinizi ne kadar inançlı/dindar bir olarak görüyorsunuz? (%)

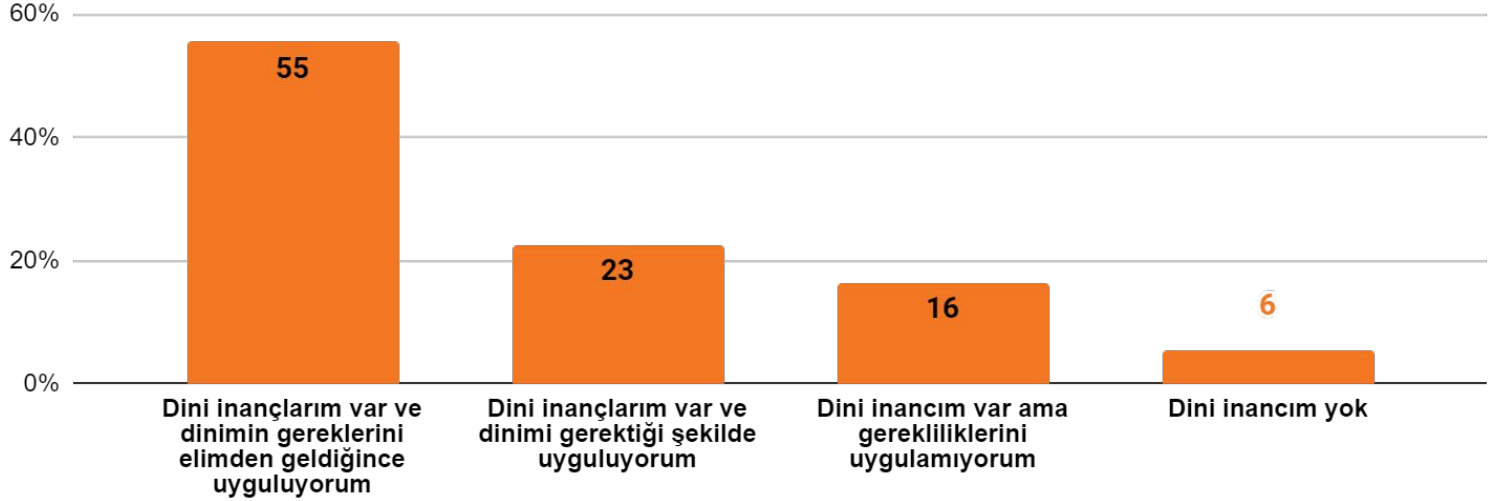
0 = Hiç dindar değilim, 10 = Dinime, inançlarıma oldukça bağlıyım

Hangi dine inandıklarından/mensup olduklarından bağımsız olarak gençlerin çoğu kendilerini dindar olarak tanımlıyor. 8-10 puan verenler çoğunluğu oluştururken, 4-7 puan verenlerin oranları da oldukça yakın. Çoğunluk ortalamasının üzerinde dindar denilebilir.

Dindarlık Seviyesi (%)

(0-3)	13
(4-7)	40
(8-10)	47
Ortalama	6,9

İfadelerden hangisi sizin dini görüşünüzü en iyi şekilde tanımlar?(%)

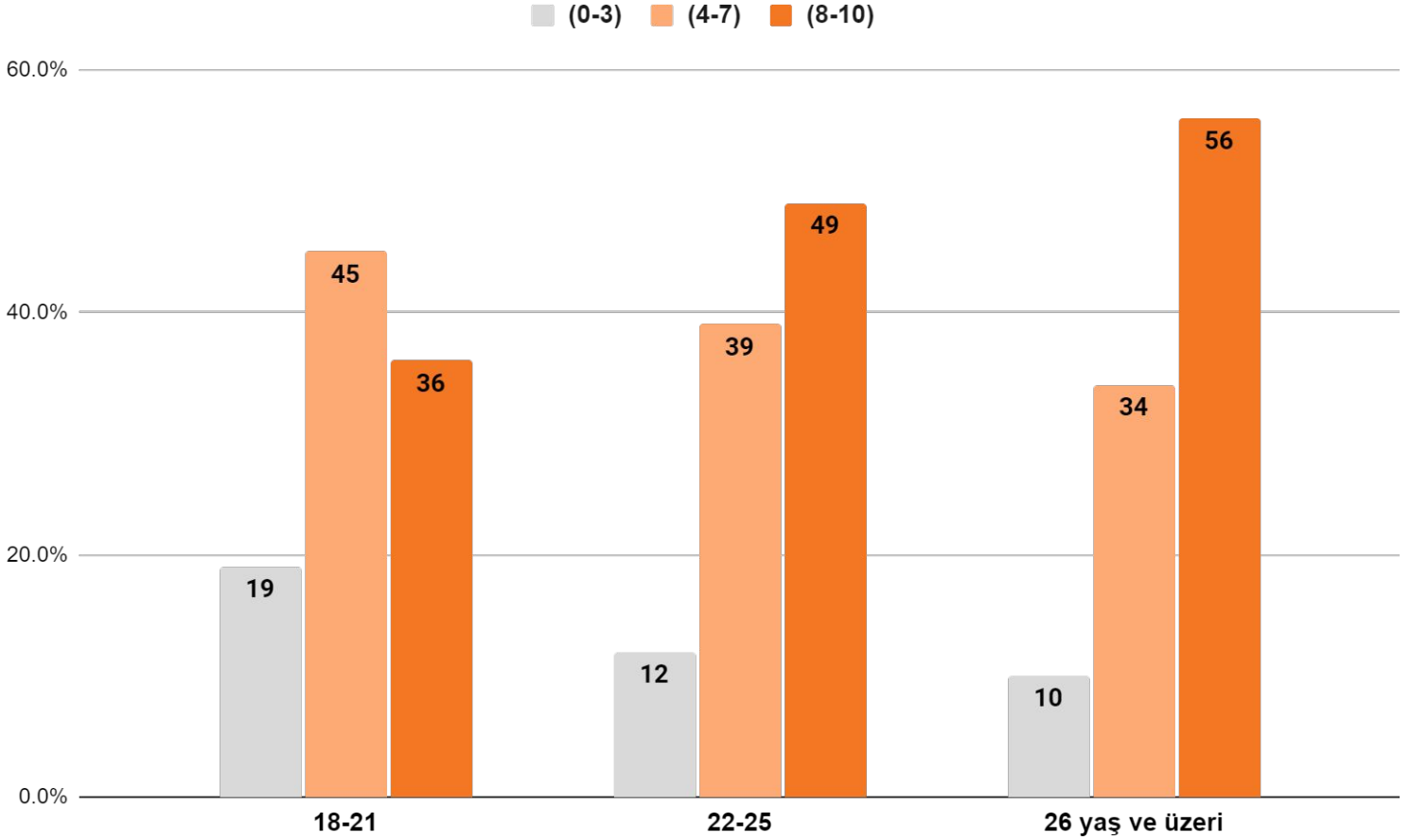
Çoğunluğu ortalamasının üzerinde dindar olan örneklemimizin yarısından fazlası dini gereklilikleri ellerinden geldiğince yerine getirme eğiliminde.

Dini gereklilikleri uygulayanların oranı, dini inancı olmasına rağmen gerekliliklerini uygulamayanlardan biraz daha yüksek.

Bu bağlamda, dindarlığın bir düşünce veya bir kimlik biçimi olarak yaygın olduğunu ama dini pratiklerin ve ritüellerin uygulanmasının çok yaygın olmadığı söylenebilir.

Hangi dine mensup olduğunuzdan bağımsız olarak kendinizi ne kadar inançlı/dindar biri olarak görüyorsunuz? (%)

0 = Hiç dindar değilim, 10 = Dinime, inançlarıma oldukça bağlıyım

18-30 yaş arasını 3 ayrı yaş grubuna ayırdık: Yaş ilerledikçe kendilerini oldukça dindar olarak tanımlayanların oranı yükseliyor.

GÜNCEL SİYASET

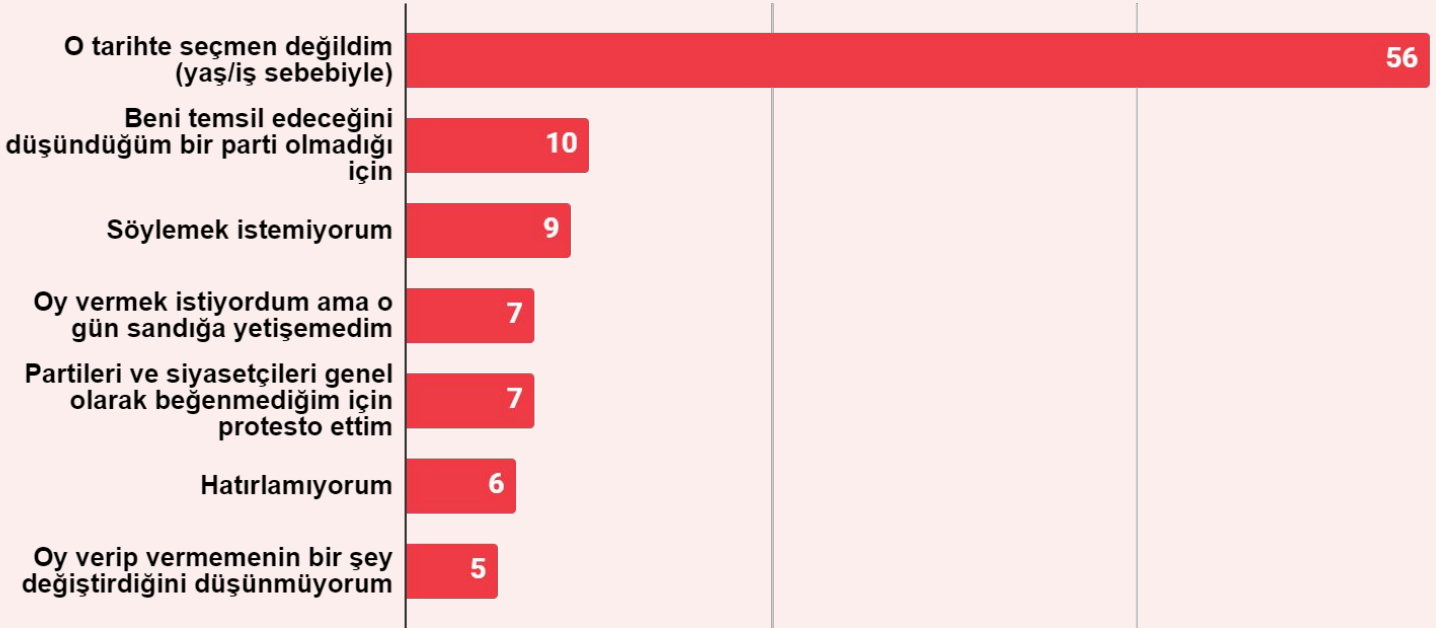
2018 genel seçimlerinde hangi partiye oy verdiniz?

2018 genel seçimlerinde gençler arasında 1. parti “oy kullanmayanlar” ve “kullanıp da paylaşmak istemeyenler” partisi: %35.

paralellik gösteriyor. Bu sonuçlar, gençleri toplumdan ayrı, homojen bir grup olarak genellemenin etkisiz bir hamle olacağına işaret ediyor.

Oy kullanma yaşında olanlar arasında 2018 oy tercihleri genel seçim sonuçlarıyla

Sayacaklarımdan hangisi 2018 genel seçimlerinde oy vermeme sebebinizi en iyi açıklar? (%)

Araştırmamıza katılan gençlerin yarısından fazlası (%56) 2018 genel seçimlerinde yaşı tutmadığı için oy kullanmamış olan gençler.

Bunlardan bir kısmı 2019 oy kullanmış olabilir.

Bu %56'nın ilk kez oy kullanacakları **genel seçim**, önümüzdeki ilk seçim olacak.

Araştırmamıza katılan gençler arasında 2018'de seçmen olmasına rağmen oy kullanmamış olanlar da var. Siyasi partilere yakın hissetmemek, seçimlerin işlevselliğine inanmamak, siyasetçileri protesto etmek gibi (2018 yılında) anti-siyaset eğiliminde olanların toplam oranı %22.

Bu Pazar genel seçim olsa hangi partiye oy verirsiniz?

18-30 yaş arası genç seçmenin %19'u bu pazar seçim olması halinde kararsız. %14'ü ise oy kullanmamakta karar kılmış. Gençlerin %33'ü, yani her üç gençten biri önümüzdeki seçimlere katılmayabilir.

Elbette kararsızlardan bir bölümü seçim zamanı bir karar verecektir. Oy kullanmama niyetinde olanların da fikirleri seçim zamanına kadar değişebilir.

Ancak, şu anda gençlerin %33 oranında seçimlere katılmama eğiliminde olmalarını, her 3 gençten birinin demokratik siyaseti faydasız görmeleri veya demokrasinin bileşenlerin meşru görmemelerine yoruyoruz. Bu bağlamda, siyasete mesafeli değil aksine yakın ama tepkili oldukları söylenebilir. Demokratik siyasetten uzaklaştıkça, siyasetten uzaklaşmak tek alternatif değil; anti-demokratik siyasete yönelmek de bir seçenek.

Bu Pazar genel seçim olsa hangi partiye kesinlikle oy vermemezsiniz?

Sonuçları kamuoyuna açık olan aylık Türkiye Raporu çalışmalarımızda da bu soruyu belirli aralıklarla soruyoruz. En son Mayıs 2021'de, AK Parti'ye kesinlikle oy vermeyeceğini söyleyenler HDP'ye kesinlikle oy vermeyecek olanların oranını geçmişti.

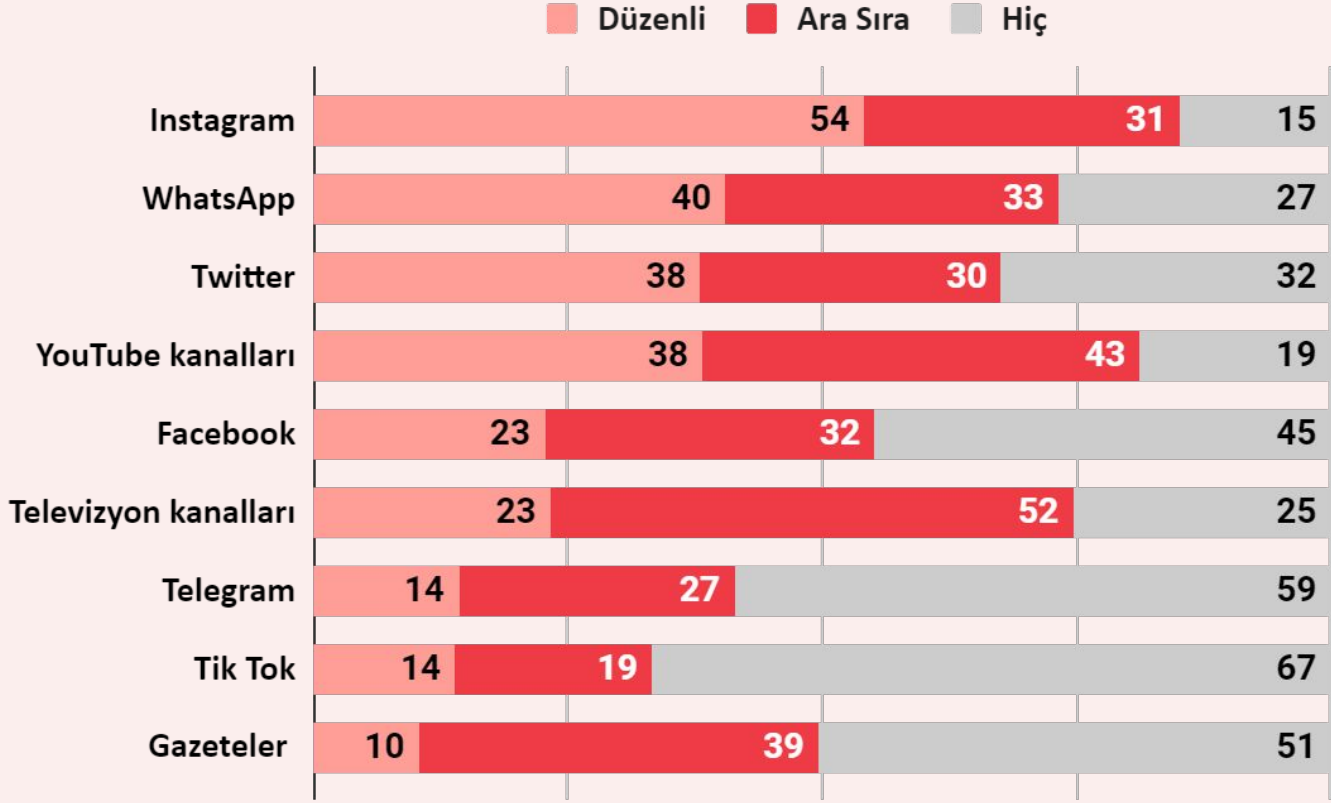
Ağustos-Eylül 2021 arasında 18-30 yaşında katılımcılarla yaptığımız bu araştırmada da en istenmeyen partiler yine AK Parti ve HDP oldu. Oranları ise neredeyse eşit.

Arada büyük fark olsa da CHP en istenmeyen üçüncü parti oldu. AK Parti ve HDP'ye göre düşük bir oranı olsa da diğer partilere göre çok yüksek.

İlk üçe giren partilerin aynı zamanda son yıllarda yapılan seçimlerde istikrarlı partiler olduğunu görüyoruz. Bu partilerin birbirlerinden çok ayrılmış tabanları, medyada farklı mecraları ve farklı siyasi söylemleri var.

Sonuçların önümüzdeki seçimlere yönelik bir tahminden ziyade Türkiye'deki kutuplaşmanın yansıması olarak yorumlanması daha sağlıklı olur diye düşünüyoruz. Toplum genelindeki kutuplaşma, 18-30 yaş arasında da devam ediyor.

Günlük hayatınızda politika ve gündem hakkında bilgi sahibi olmak için hangi mecraada ne kadar zaman harcıyorsunuz? (%)

Sonuçlara göre artık Facebook gençlere ulaşmak için çok doğru bir platform değil. Başta Instagram olmak üzere, Twitter ve YouTube gençlere ulaşmak için daha doğru platformlar. Hatta CHP'li siyasetçilerin öncülüğünde, oyun odaklı bir platform olan Twitch'e bile sıcak siyaset girmiş oldu.

Politika ve gündem hakkında bilgi sahibi olmak için güvenilir kaynaklar çok önemli. Özellikle Türkiye'de medyanın son derece kutuplaştığını hesaba katarsak, gençler için dijital medya çok kritik.

Buna rağmen, Twitter ve YouTube'a kıyasla, WhatsApp ve Instagram (yapıları gereği) daha sınırlı ve kişiselleştirilmiş içerikler sunuyor. Bu platformlarda kullanıcı, kendi sosyal çevresinden ve konfor alanından fazla uzaklaşmıyor. Özellikle WhatsApp veya Facebook gruplarını, aynı söylemlerin tekrar tekrar üretildiği birer **yankı odası** gibi tahayyül edelim.

Bu açıdan bakıldığında, TV ve gazetelere göre daha özgür ama kendilerine de çok yabancı olmayan (kişiselleştirilmiş veya niş) içeriklere yöneliyorlar diyebiliriz.

Günlük hayatınızda politika ve gündem hakkında bilgi sahibi olmak için hangi mecra da ne kadar zaman harcıyorsunuz? (%)

	İlkokul ve öncesi	Ortaokul	Lise	Yüksekokul ve üzeri
Televizyon kanalları	22	23	22	25
Gazeteler	13	12	8	12
WhatsApp	41	52	41	38
Twitter	18	21	37	43
Tik Tok	19	23	15	10
Instagram	32	54	58	53
Facebook	25	33	23	20
Telegram	14	15	16	13
YouTube kanalları	30	36	39	39

Düzenli olarak kullandığını belirtenler

Instagram tüm eğitim seviyesi gruplarında genel olarak en çok kullanılan sosyal medya platformu. En düşük eğitim seviyesinde Instagram kullanımında bariz bir düşüş görülüyor. Yalnızca ilkokul ve öncesi eğitim seviyesinde olanlar için WhatsApp, Instagram'dan önde. Ortaokul seviyesinde olanlar için ise WhatsApp ve Instagram kullanımı hemen hemen aynı diyebiliriz. Eğitim seviyesi yükseldikçe Instagram, WhatsApp ile farkı açıyor ve WhatsApp'ın yerini Twitter alıyor.

Eğitim seviyesi düştükçe TikTok üzerinden politika ve gündem takibi artıyor, YouTube kullanımı azalıyor.

Yine de YouTube kullanımı %30'un altına inmiyor. Instagram ve WhatsApp'tan sonra en çok kullanılan platform YouTube.

Politika ve gündemden uzak kalmamak adına en az takip edilen mecra gazeteler. En az takip edilen ikinci ve üçüncü mecralar ise Telegram ve TV kanalları. Dijital bir ürün olan ve son zamanlarda yaygınlaşan Telegram, rakiplerine göre çok geride. Konvansiyonel medya ise 18-30 yaş arası vatandaşlarımızın son tercihleri olsa da henüz bitmemiş.

Günlük hayatınızda politika ve gündem hakkında bilgi sahibi olmak için hangi mecraada ne kadar zaman harcıyorsunuz? (%)

18-30 yaş arası kadınlar daha düzenli TV izliyorlar, daha çok WhatsApp ve Instagram kullanıyorlar. Özellikle Instagram'ın, politika ve gündem takibi için kadınlar tarafından daha çok kullanıldığını diğer çalışmalarımızda da gördük.

18-30 yaş arası erkekler, kadınlara göre daha fazla Twitter ve YouTube üzerinden gündem ve politika takip ediyorlar. Kadınlara kıyasla az bir farkla da olsa, Facebook erkekler arasında biraz daha yaygın.

		Ara Sıra	Düzenli	Hiç
Televizyon kanalları	Erkek	51	18	31
	Kadın	51	30	19
Gazeteler	Erkek	39	10	51
	Kadın	40	10	50
WhatsApp	Erkek	35	35	30
	Kadın	30	47	23
Twitter	Erkek	32	39	29
	Kadın	27	36	37
Tik Tok	Erkek	20	13	67
	Kadın	19	15	66
Instagram	Erkek	34	49	17
	Kadın	28	60	12
Facebook	Erkek	36	24	40
	Kadın	29	21	50
Telegram	Erkek	30	16	54
	Kadın	23	12	65
YouTube kanalları	Erkek	42	41	17
	Kadın	43	36	21

Günlük hayatınızda politika ve gündem hakkında bilgi sahibi olmak için hangi mecraada ne kadar zaman harcıyorsunuz? (%)

Televizyon				Gazete		
	Hiç	Ara Sıra	Düzenli	Hiç	Ara Sıra	Düzenli
(0-3)	40	42	18	54	34	12
(4-7)	28	52	20	47	41	12
(8-10)	20	53	27	50	41	9

Dindarlık seviyesi

Dindarlık puanlaması yükseldikçe düzenli TV takibinde de artış görülüyor. Hiç dindar olmayanların ise yarıya yakını hiç TV takip etmiyor.

Dindarlıktan bağımsız olarak düzenli gazete takip edenler zaten artık çok azaldı. Gazeteler artık dijital ürünler haline geldiler.

Whatsapp				Twitter		
	Hiç	Ara Sıra	Düzenli	Hiç	Ara Sıra	Düzenli
(0-3)	37	40	23	19	34	47
(4-7)	28	35	37	26	32	42
(8-10)	25	30	45	39	29	32

Dindarlık seviyesi

Dindarlık seviyesi yükseldikçe haberleri ve gündemi WhatsApp üzerinden takip etme alışkanlığı artıyor. Diğer bir deyişle; dindarlık yükseldikçe yankı odalarına rağbet artıyor.

Dindarlık seviyesi yükseldikçe haberleri ve gündemi Twitter üzerinden takip etme sıklığı azalıyor. Karşıt fikirlerle, farklı inançlarla karşılaşma ihtimali de böylece azalıyor.

Günlük hayatınızda politika ve gündem hakkında bilgi sahibi olmak için hangi mecra da ne kadar zaman harcıyorsunuz? (%)

	TikTok			Instagram		
	Hiç	Ara Sıra	Düzenli	Hiç	Ara Sıra	Düzenli
(0-3)	67	15	18	24	29	47
(4-7)	67	13	20	15	32	53
(8-10)	67	14	19	12	31	57

Dindarlık seviyesi

TikTok üzerinden politika ve gündem takip edenler genel olarak azınlıkta olsa da dindarlık yükseldikçe düzenli TikTok takibi de nispeten azalıyor.

Dindarlık seviyesi yükseldikçe politika ve gündem takibi için düzenli Instagram kullananların oranı artıyor. Genel sonuçlara göre Instagram en yaygın mecralardan biriyken, dindarlık da 18-30 yaş arasında çok yaygın.

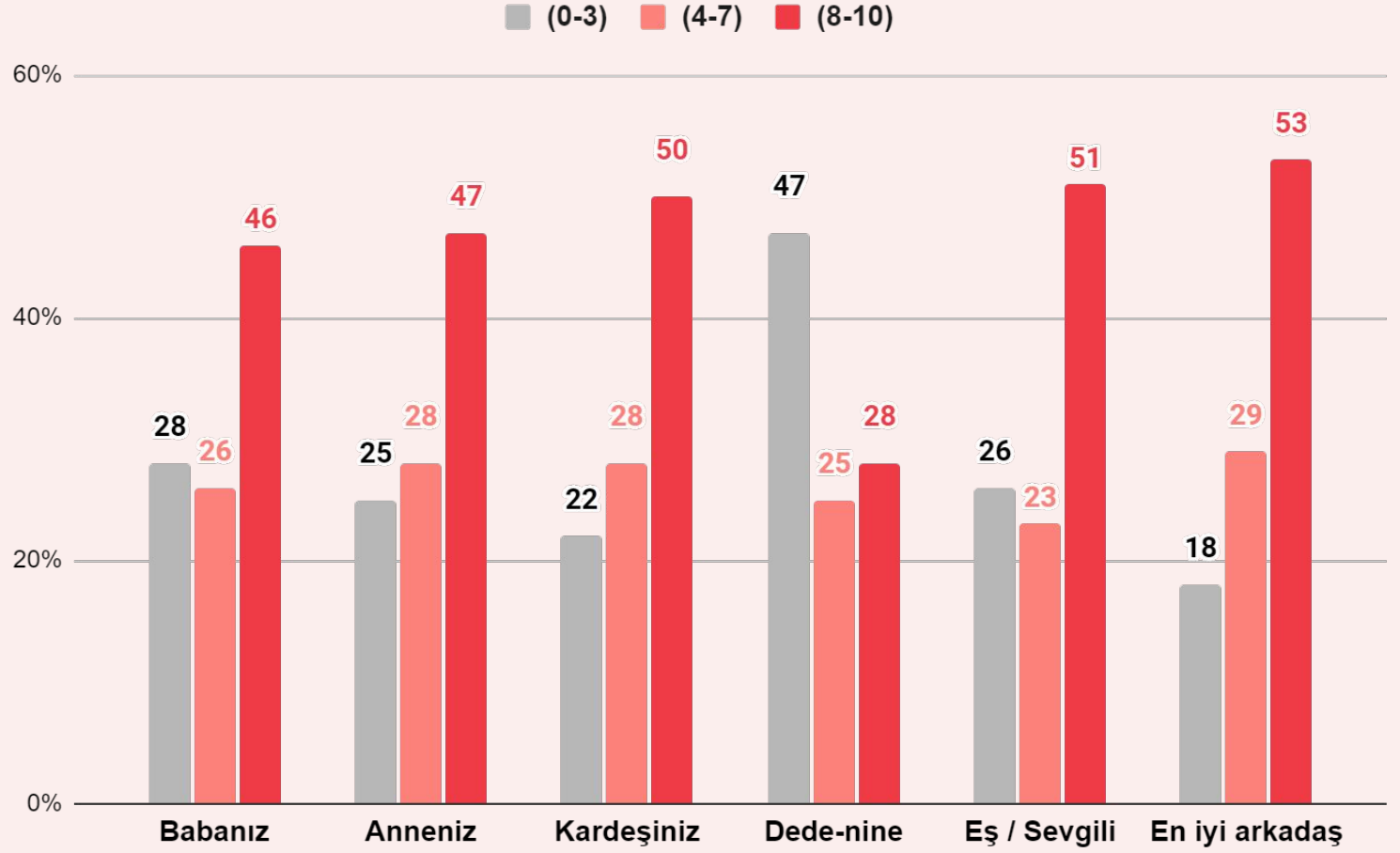
Facebook			
	Hiç	Ara Sıra	Düzenli
(0-3)	48	30	22
(4-7)	46	34	20
(8-10)	45	31	24

Dindarlık seviyesi

Dindarlık yükseldikçe Facebook üzerinden haber ve gündem takibi artıyor.

Sayacağım kişilerle siyasi görüşleriniz birbirine ne kadar yakın? (%)

(0 =Çok uzak, 10=Çok yakın)

Gelecek planlarının aksine (sonraki bölümlerde görülecek), siyasi görüşlerde yakınlık anlamında, gençler anne-babalarıyla daha çok şey paylaşıyorlar. Yine de siyasi görüşlerde de akranlarla iletişim daha ön planda.

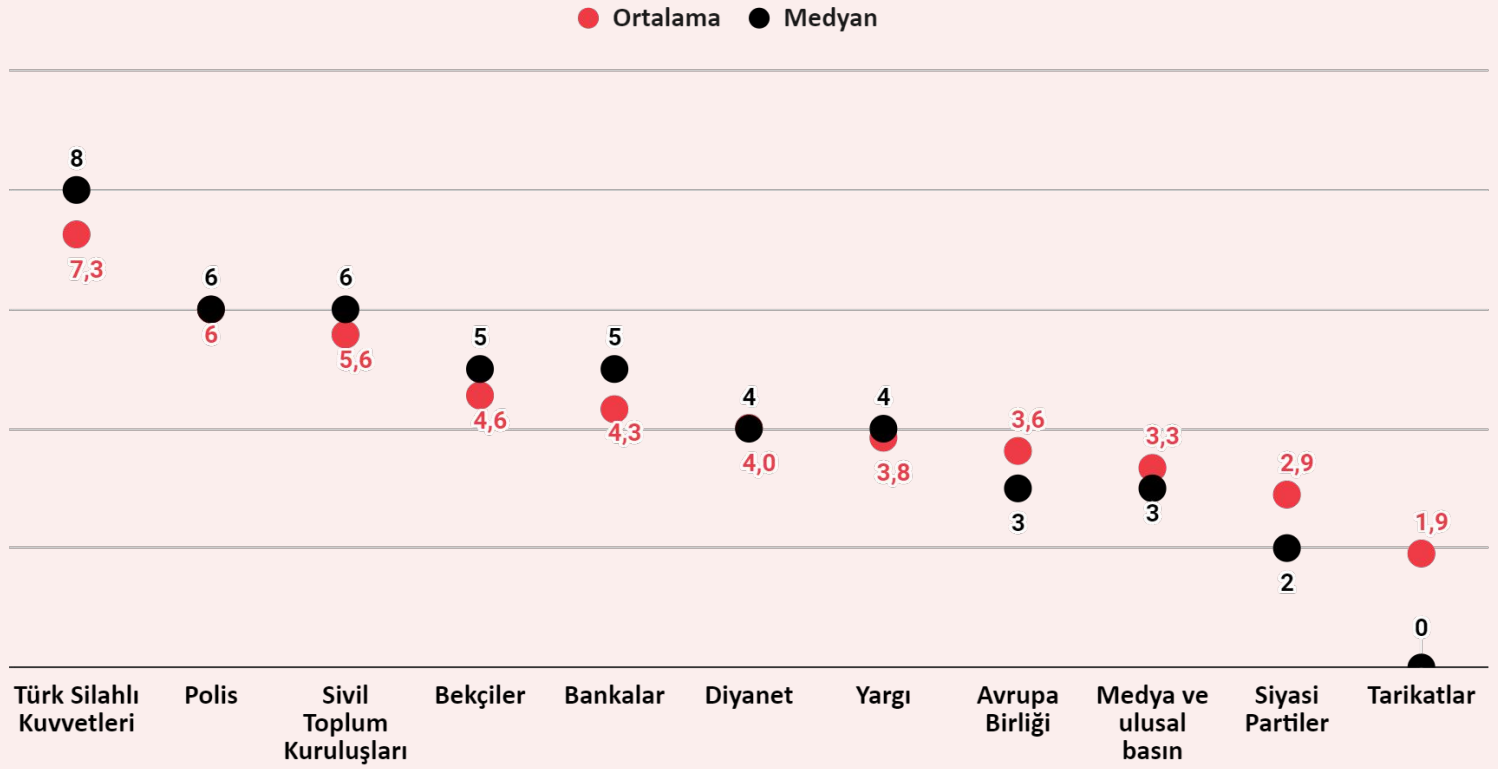
Anne-babaları ile gelecek planlarından çok siyasi görüşlerini paylaşmaları, konu siyaset olduğunda kültürel faktörlerin daha etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Aileden gelen inançların ve değerlerin muhafaza edilmesi kolektif bir çaba gerektirirken, gelecek planlarında daha bireysel bir yaklaşım benimsenebilir.

Aile üyeleri içinde dede ve nineler gelecek planlarından olduğu gibi siyasi görüşlerden de en fazla dışlanan grup. 2 kuşak öncesinin bilgisi, deneyimi, vizyonu bugünün 18-30 yaş arası gençleri için geçerliliğini yitiriyor.

Sayacağım kurum ve kuruluşlara ne kadar güvendiğinize göre 0 – 10 arası puan verin.

(0=Hiç güvenmiyorum, 10=Tamamen güveniyorum)

Türkiye'deki askerlik sistemi son yıllarda değişmiş olsa da yaygın kanı ordunun halktan oluştuğu düşüncesidir. Ordu ve emniyetin en güvenilenler arasında olması, milliyetçi ve halkçı doktrinlere bağlanabilir.

Bankalara duyulan güven enteresan sonuçlardan biri. Diğer kurumların aksine bankalar vatandaşların yüksek temas etmeye paralel olarak kişisel sorunlar yaşama ihtimalinin de daha yüksek olduğu kurumlar. Nitekim güven puanı da ortalama 4,3, çok yüksek değil. Ancak, kurumlara güven konusunda bankalar orta sıralarda. Bizce bu durum, bankalara güvenin yüksek olmasından ziyade diğer kurumlara güvenin düşük olmasından kaynaklanıyor.

Sivil toplum ise güven sıralamasında yukarılarda. Yargı bağımsızlığının inandırıcılığını yitirdiğini,

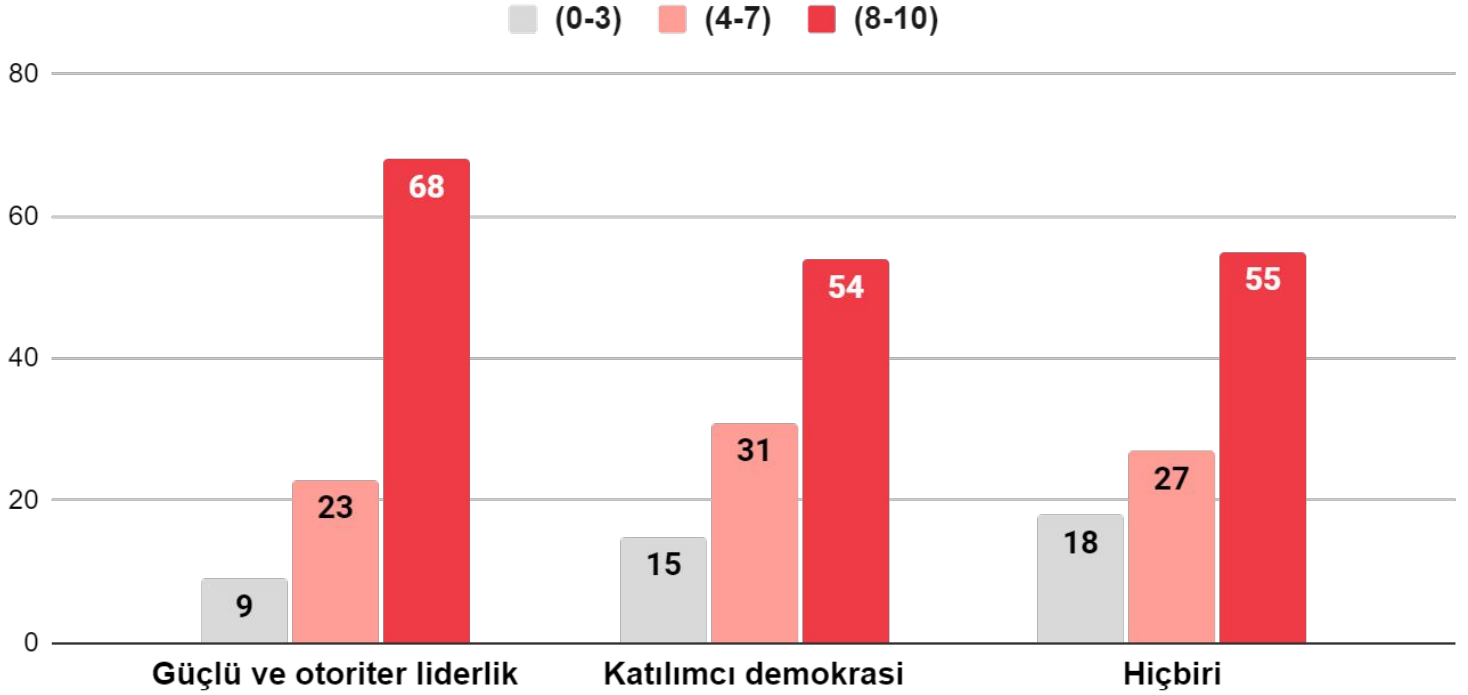
siyasi partilere güvenin çok azaldığını düşünürsek, hak aramanın birincil mecrası sivil toplum oldu. Bu açıdan sürpriz değil.

- Türkiye'de Türk Silahlı Kuvvetleri'nin en güvenilir kurum olması yeni bir durum değil. Yeni nesiller için de aynı durumun devam ettiği görülüyor.
- Türkiye'de medyanın son derece kutuplaşmış olması, çoğu medya kuruluşunun inandırıcılığını ve güvenilirliğini tartışmaya açıyor.
- Diğer taraftan, tarikatlar da meşru olup olmadığı kamuoyunda sık sık tartışılan müesseseler.
- Siyasi partiler, medya ve tarikat arasında konumlanıyor.

Sayacağım kurum ve kuruluşlara ne kadar güvendiğinize göre 0 – 10 arası puan verin. (%)

(0=Hiç güvenmiyorum, 10=Tamamen güveniyorum)

Türk Silahlı Kuvvetleri

Otoriter liderlik, katılımcı demokrasi tercihinə göre

Türk Silahlı Kuvvetleri her dönemin en güvenilir kurumu olmaya devam ediyor ama demokrasi, vesayet ve rejim tartışmaları da her dönemin sorunu olmaya devam ediyor.

Sonraki sayfalarda görüleceği üzere: Katılımcı demokrasiyi tercih eden 18-30 yaş arası katılımcılarımız $\frac{2}{3}$ çoğunlukta. Güçlü ve otoriter liderlik isteyen katılımcılarımız ise azınlıkta.

Güçlü ve otoriter liderlik tercihinde olanların %68'i Türk Silahlı Kuvvetlerine çok güveniyorlar. Katılımcı demokrasi tercihinde olanların ise %54'ü TSK'ne çok güveniyorlar.

İki grup arasındaki diğer bir fark; katılımcı demokrasi tercihinde olanların

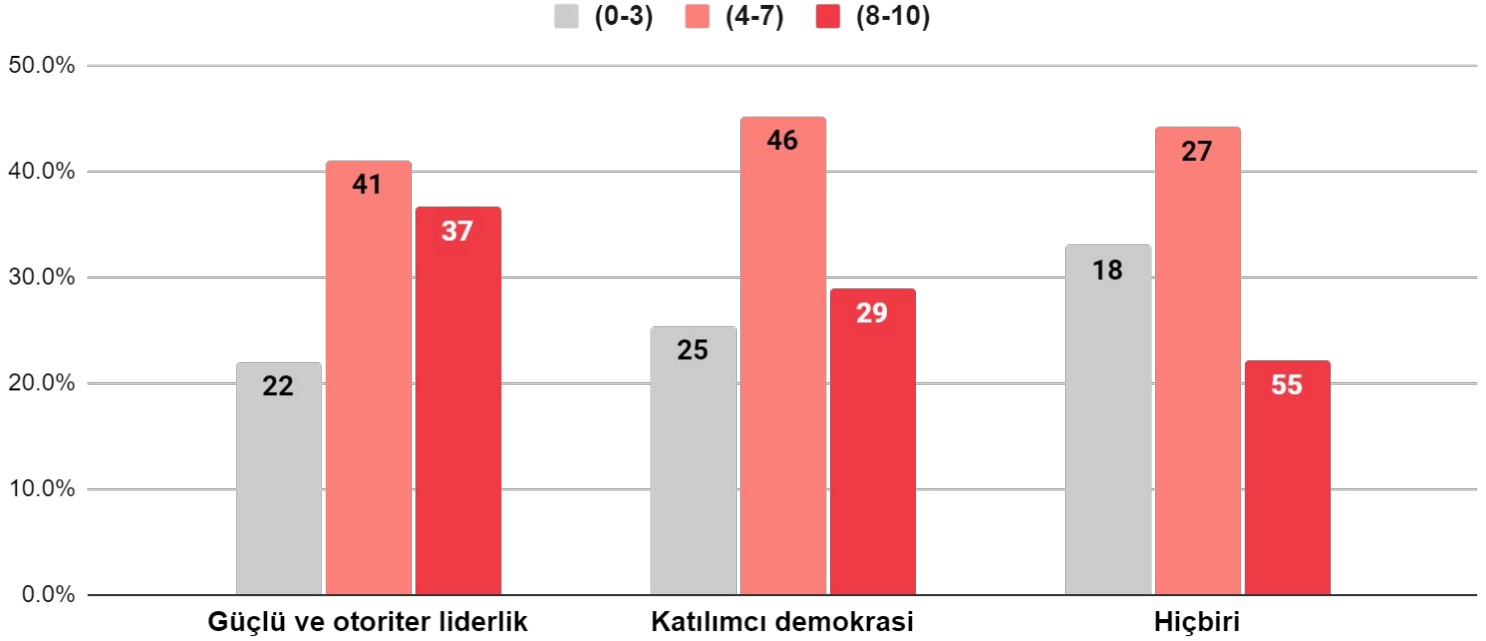
ara puanları daha çok tercih etmiş olmaları. Bu grupta 0-3 arası ve 4-7 arası puanlayanlar, güçlü ve otoriter liderlik tercih eden gruba kıyasla daha yüksek. Hatta soldaki gruplandırılmış grafikte görünmemekle beraber, katılımcı demokrasi tercih edenler arasında 8 veya 9 puan vermiş olanların oranları da diğer gruplara göre daha yüksek.

Bu sonuçlara bizim yorumumuz, güçlü ve otoriter liderlik tercihinde olanların TSK'ne daha koşulsuz güven duydukları yönünde. Katılımcı demokrasi tercih edenler ise birtakım koşullara göre değerlendiriyor. Bu koşullar, toplumda hissedilen militarizm veya ordunun siyasetle yakınlığı gibi faktörleri kapsıyor olabilir.

Sayacağım kurum ve kuruluşlara ne kadar güvendiğinize göre 0 – 10 arası puan verin. (%)

(0 =Hiç güvenmiyorum, 10=Tamamen güveniyorum)

Sivil Toplum Kuruluşları

Otoriter liderlik, katılımcı demokrasi tercihinin göre

Katılımcı demokrasinin önemli bir unsuru olan sivil topluma, katılımcı demokrasi tercih edenlerin daha fazla güvenmesi beklenirdi. Ancak sonuçlar bu grubun yalnızca %29'u sivil topluma çok güveniyor. Güçlü ve otoriter liderlik tercih edenlerin ise %37'si sivil topluma çok güveniyor.

Katılımcı demokrasi isteyenlerin sivil topluma daha az güveniyor olmaları, Türkiye'de sivil toplum alanının yapısıyla ilgili olabilir. Eğer sivil toplumun yeterince bağımsız ve kendi içinde demokratik **olmadığı** düşünülüyorsa

(veya bu alanda da siyasi partilerdeki gibi yapılar görülüyorsa) katılımcı demokrasi tercih edenlerin sivil topluma güvenmek için sebepleri zayıflamış olur.

Diğer taraftan, sivil toplumun demokrasiye katkısı olması gerekirken, otoriter yönetimden yana olanlar veya demokrasiye karşı olanlar için de sivil toplum başlıca örgütlenme alanıdır. Demokrasinin, otoriterliğe giden yolda bir araç olduğu durumlarda sivil toplumun niteliğinin de değiştiğini hesaba katmak gerek.

Sayacağım kurum ve kuruluşlara ne kadar güvendiğinize göre 0 – 10 arası puan verin. (%)
(0 =Hiç güvenmiyorum, 10=Tamamen güveniyorum)

Dindarlık				
		(0-3)	(4-7)	(8-10)
Tarikat Güven	(0-3)	86	79	72
	(4-7)	10	18	19
	(8-10)	4	3	9

Dindarlık arttıkça tarikatlara güven biraz artıyor ama kendilerini oldukça dindar olarak tanımlayan gençlerin büyük çoğunluğu (%72) tarikatlara güven duymuyor.

Dindarlık				
		(0-3)	(4-7)	(8-10)
Diyanet Güven	(0-3)	79	57	37
	(4-7)	15	32	32
	(8-10)	6	11	31

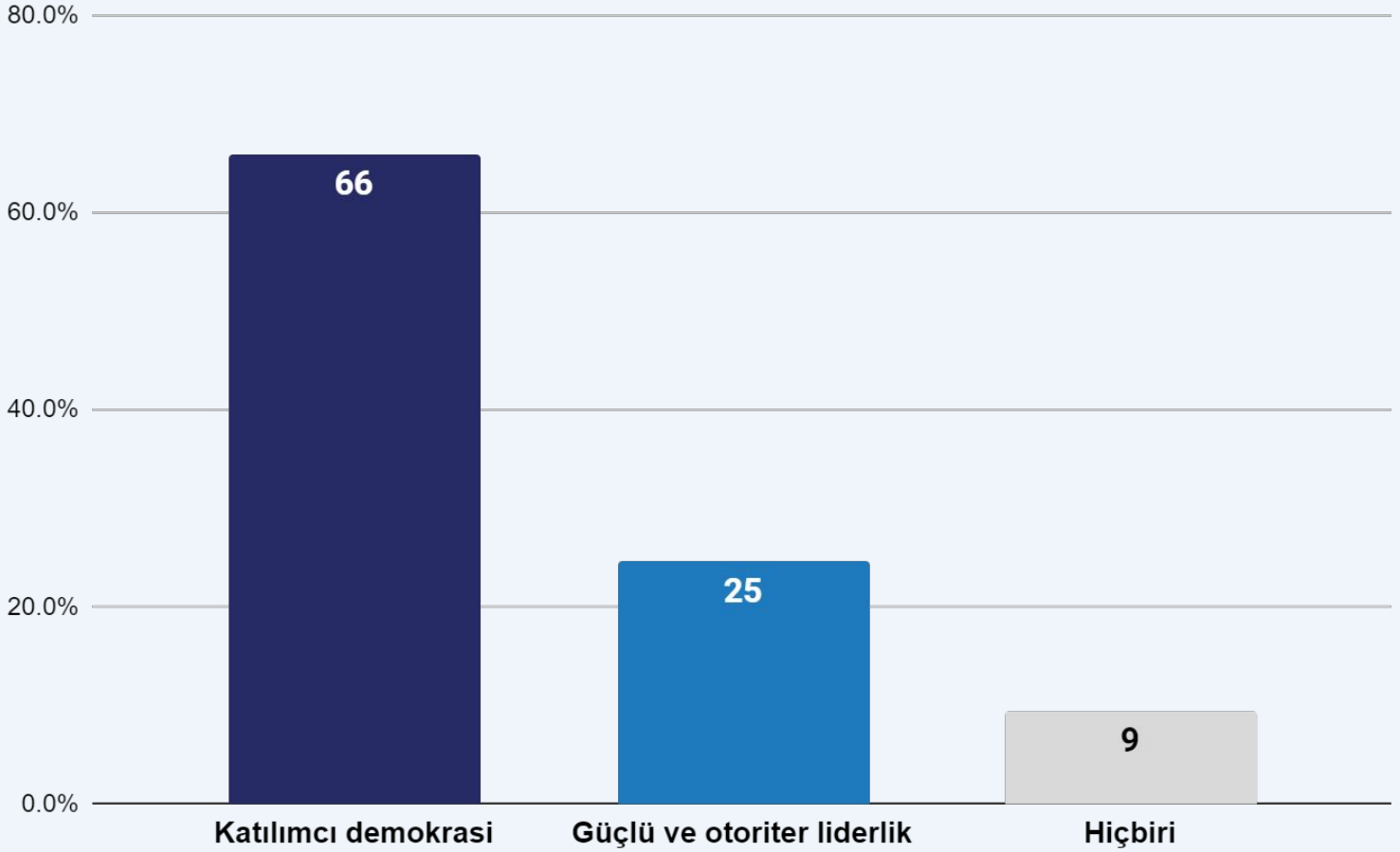
Dini toplumsal müesseseler anlamında, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın tarikatlardan çok daha fazla meşruiyetinin olduğu görülüyor. Oldukça dindar gençlerin %31'i diyanete çok güveniyor. Diğer gruplarda da tarikatlara göre güven artışı görülüyor.

Kendilerini oldukça dindar olarak tanımlayan gençler diyanete güven konusunda kendi içlerinde gruplaşmış durumda. Bir grup hiç güvenmezken, bir grup kararsız, bir grup da çok güveniyor. Bu üç grup arasındaki oranlar birbirine çok yakın ama diyanete hiç güvenmeyenler çoğunlukta.

Bu açıdan bakıldığında, gayrı-resmi dini müesseselere güven çok düşük. Nitekim genel sonuçlarda da son sıradaydı. Diyanet İşleri Başkanlığı ise genel sonuçlarda orta sıralarda olmasına ve birçok başka kurumu geçmesine rağmen, hitap ettiği dindar gençlere bile tam olarak güven sağlayamıyor.

Bu sonuçlar, hem örneklemimiz için hem de ülkemiz için laiklik prensibinin önemini gösteriyor.

DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI

Türkiye'de güçlü ve otoriter liderlik mi yoksa katılımcı demokrasi mi olmasını istersiniz? (%)

Demokrasi talebi gençler arasında çok güçlü. %66'nın katılımcı demokrasiyi tercih etmesi, mevcut başkanlık sisteminin Türkiye'nin gelecek vizyonu olmadığını gösteriyor.

Ancak, kimin demokrat olduğu da göreceli bir konu. Günümüzde anti-demokratik yöntemlere başvuran, birtakım demokratik hakları onaylamayan siyasi yapıların, aynı zamanda demokrat olma iddiasında bulunduklarını dünyadaki örneklerde görüyoruz.

“Demokrasi talebi” bazen yalnızca “rejimle” sınırlı kalabiliyor.

Gençlerin demokrasiye yaklaşımı yüzeysel mi yoksa farklı kimliklere saygı ilkesine dayanan katılımcı bir demokrasi mi istiyorlar? İlerleyen sayfalarda, araştırmamıza katılan 18-30 yaş arasındaki vatandaşların da, yüksek demokrasi talebine rağmen, bazı konularda (çoğunluk olarak) demokrat bir tavır almadıklarını göreceğiz.

Türkiye'de güçlü ve otoriter liderlik mi yoksa katılımcı demokrasi mi olmasını istersiniz? (%)

	İfade Özgürlüğü önem			Dindarlık Seviyesi		
	(0-3)	(4-7)	(8-10)	(0-3)	(4-7)	(8-10)
Katılımcı demokrasi	48	44	66	76	69	61
Güçlü ve otoriter liderlik	26	40	27	13	23	29
Hiçbiri	26	16	7	11	8	10

İfade özgürlüğüne verilen önem arttıkça demokrasi talebi de artıyor.

İfade özgürlüğüne verilen önem azalsa da katılımcı demokrasi talep edenler hep çoğunlukta kalıyor.

İfade özgürlüğü konusunda kararsız olanlar veya pek önemsemeyenler (4-7) arasında güçlü ve otoriter liderlik talebinin daha güçlü olduğu görülüyor.

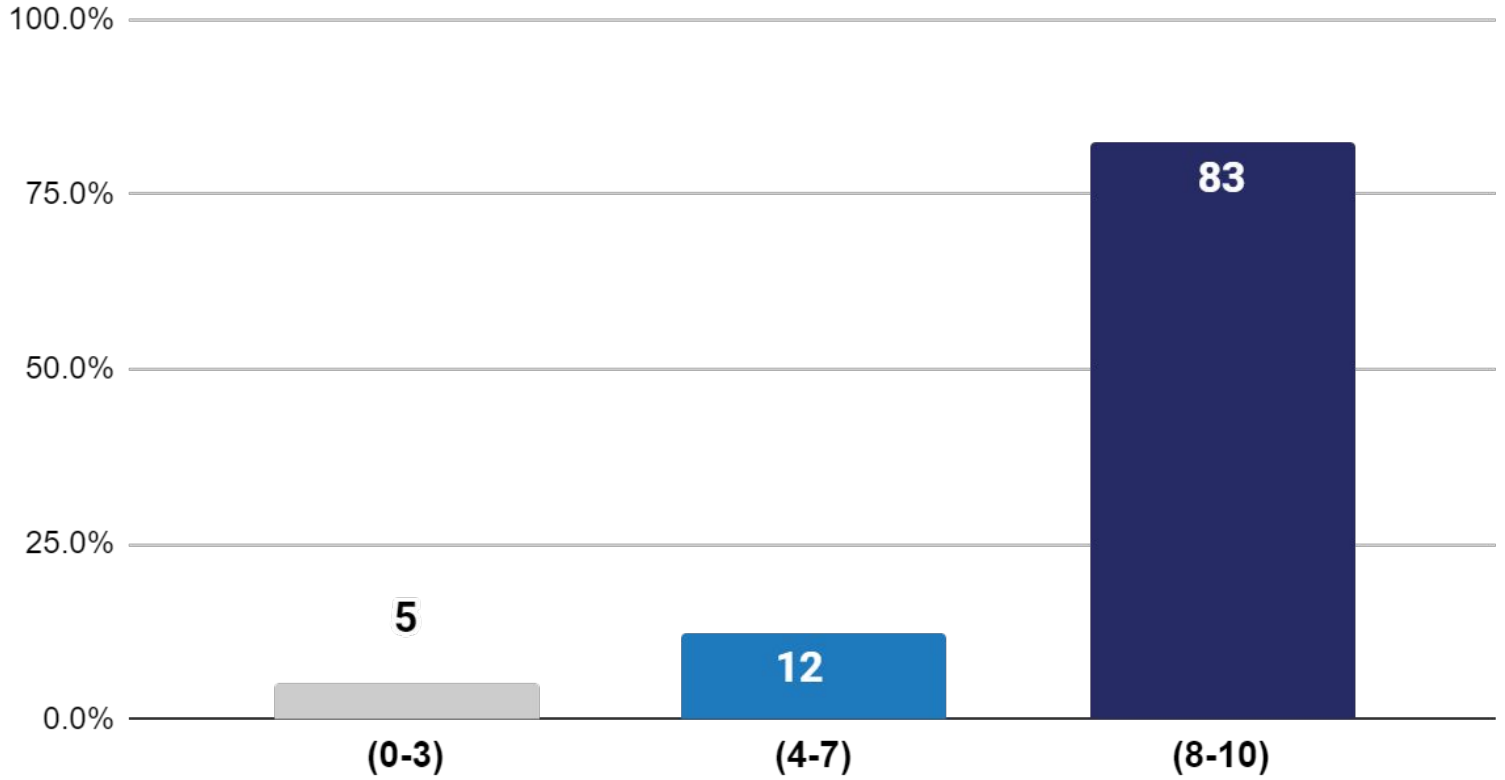
İfade özgürlüğüne hiç önem vermeyenler arasında iki farklı yönetim biçimine "hiçbiri" diyenlerin (%26) bireye daha az inisiyatif alanı bırakan, daha deterministik bir hayat görüşüne dayalı teokratik rejimleri destekleyip desteklemedikleri ileride yapılacak çalışmalara dahil edilebilir.

Dindarlık seviyesi yükseldikçe güçlü ve otoriter liderlik talebi de artıyor. Buna rağmen, kendini oldukça dindar olarak tanımlayan gençlerin büyük çoğunluğu (%61) katılımcı demokrasiden yana.

Dindarlık seviyesi azaldıkça güçlü ve otoriter liderlik tercih edenlerin oranı hızla azalıyor. Kendini hiç dindar görmeyenler (0-3) arasında katılımcı demokrasi talebi daha da güçleniyor (%76).

İfade özgürlüğünün garanti altında olduğu bir ülkede yaşamak sizin için ne kadar önemli? (%)

(0=Hiç önemli değil, 10=Çok önemli)

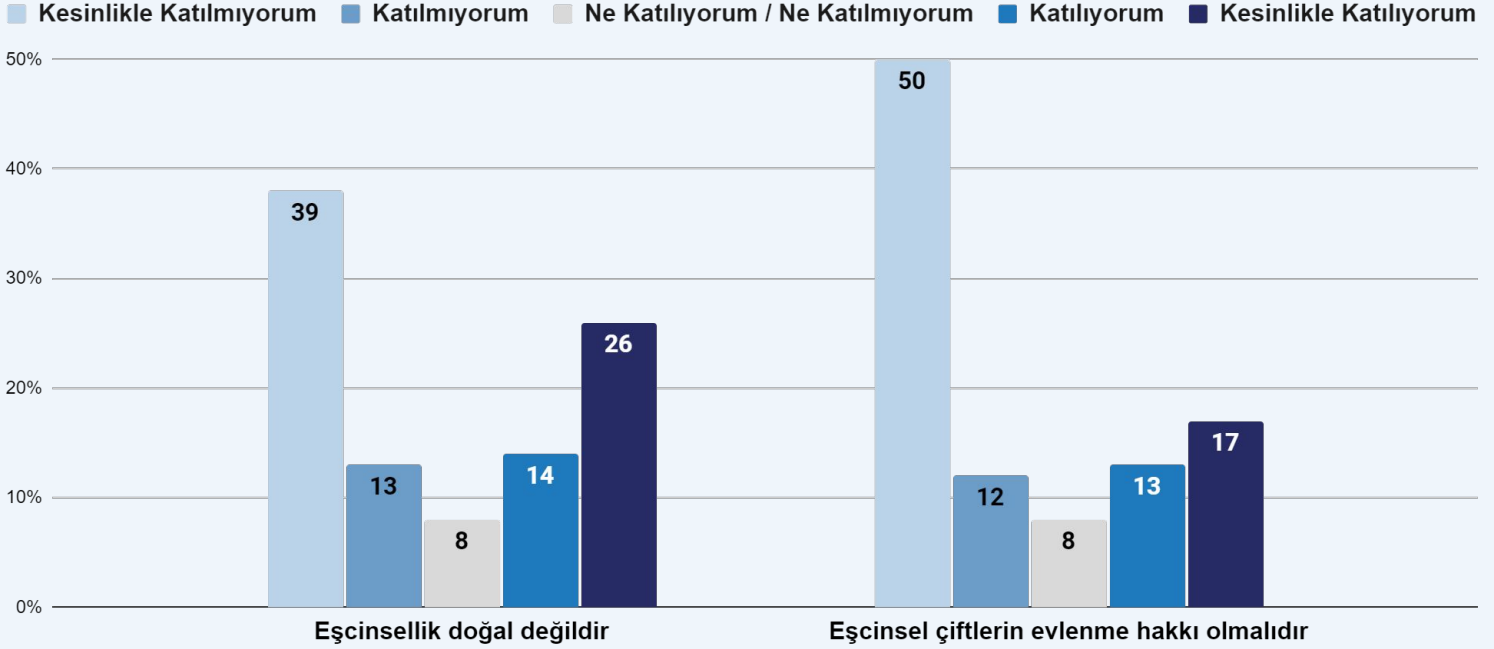
İfade Özgürlüğü: Kime göre, neye göre?

Dindarlık sorusu ile beraber düşünürsek: dini değerler Türkiye'nin geleceğinde önemli rol oynayacak demiştik ama ifade özgürlüğünün rolü de gelecek açısından bir o kadar önemli görünüyor.

Farklı fıkirlere ve inançlara sahip gençlerin ifade özgürlüğü konusunda birleşip birleşmediklerini kırımlarda inceleyeceğiz.

İfade özgürlüğü önemli olduğu kadar da popüler bir kavram. İfade özgürlüğü tanımı ne kadar göreceli, gençler arasında farklı tanımları var mı, ifade özgürlüğünden ne anlıyorlar gibi sorular ilerleyen sayfalarda vurgulayacağımız noktalar olacak.

Şu ifadelere ne kadar katılırsınız? (%)

Var Olabilirler ama Görünür Olmasınlar

Farklı cinsel yönelime sahip olmanın doğal bir durum olduğunu kabul edenler (toplam %52) çoğunlukta. Böyle kabul etmeyenlerin toplam oranı ise %40.

Ancak bu çoğunluk, var olma hakkı haricinde diğer eşcinsel haklarına yansımıyor. LGBTİ+ bireylerin evlenme hakkına karşı olanların toplam oranı %62. Eşcinsel evliliklerini destekleyenlerin toplam oranı sadece %30.

Burada bir çelişki görüyoruz: Farklı cinsel yönelimlerin doğal olduğunun kabul edilmesine rağmen eşitlik çerçevesinde temel haklar tanınmamasının nedeni ne olabilir? Üstelik büyük çoğunluk ifade özgürlüğü ve katılımcı demokrasi talep ederken...

Bu çelişkiyi şöyle yorumluyoruz: LGBTİ+ varlığı kabul ediliyor ancak toplum içinde görünür olmaları istenmiyor. Kapsayıcılık, kanun önünde eşitlik, ifade özgürlüğü gibi kavramlar burada devreye girmiyor. Bu noktada, demokrasi ve özgürlüklerin kime göre tanımlandığını sorgulamak gerekiyor.

Şu ifadelere ne kadar katılırsınız? (%)

Eşcinsellik doğal değildir

	Kesinlikle katılmıyorum/katılmıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Kesinlikle katılıyorum/katılıyorum
(0-3)	65	3	32
(4-7)	50	3	47
(8-10)	50	7	43

İfade özgürlüğü önem (1=Hiç önemli değil, 10=Çok önemli)

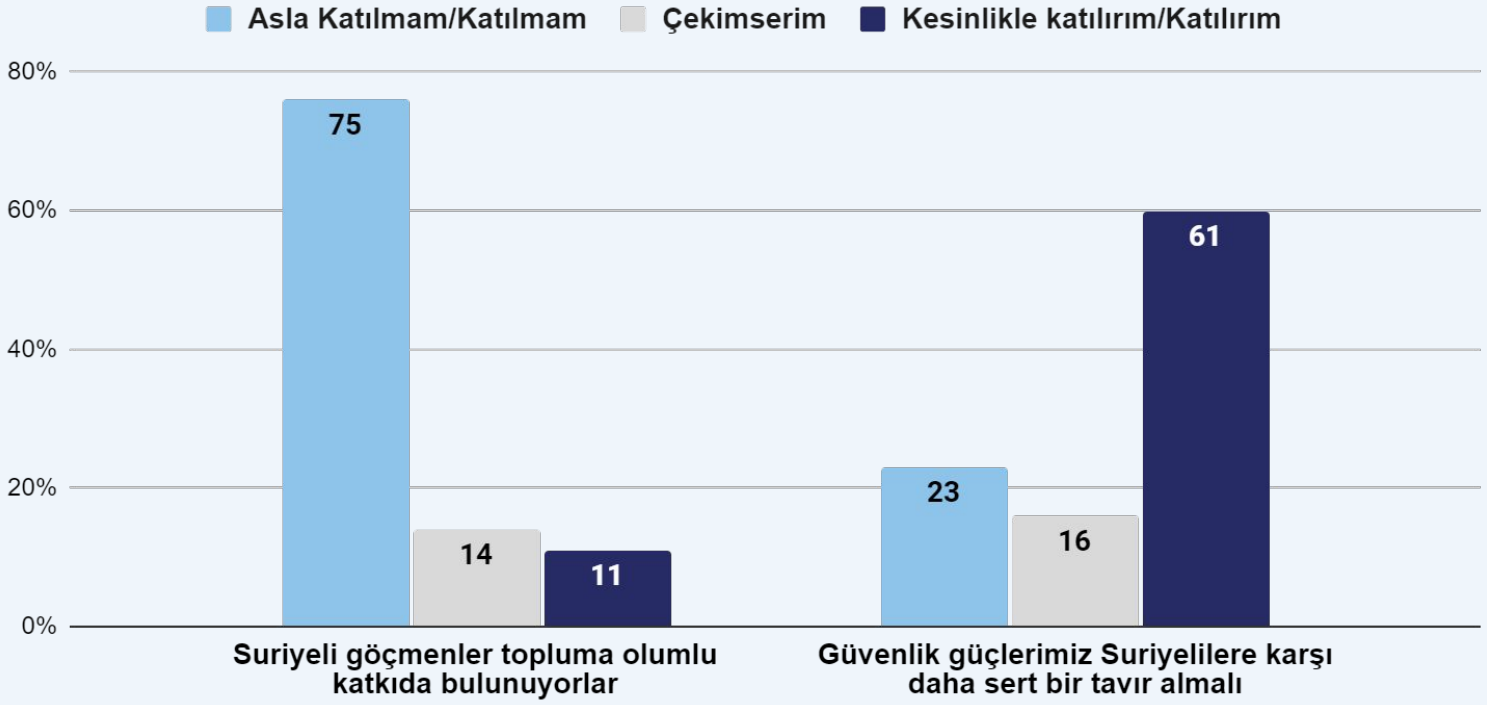
İfade özgürlüğünün garanti altında olduğu bir toplumda yaşamının hiç önemli olmadığını düşünenler arasında %65 çoğunluk eşcinselliğin doğal olduğunu kabul ediyor. İfade özgürlüğünün çok önemli olduğunu söyleyenlerin ise yarısı eşcinselliği doğal bir durum olarak görmüyor.

Eşcinsellik doğal süreçler içinde genler yoluyla mı aktarılıyor, yoksa eşcinsellik aslında doğumdan itibaren kültürlenmenin bir “doğal” parçası mı? Bir insan eşcinsel mi doğar, yoksa doğduğundan beri mi eşcinseldir? Katılımcılarımıza sorduğumuz soru bu anlamda çok net değil.

Eşcinselliğin tarih boyunca var olduğu ve tedavi edilecek bir şey olmadığı artık bilindiği için, genel olarak “doğal” kabul edilmesi beklenebilir. Ancak bu konuda daha fazla bilgi sahibi olan katılımcılar ifade özgürlüğüne yüksek puan verirken, eşcinsellik sorusuna gelince arada kalmış olabilirler.

Yine de bu sonuçlar bize, cinsel yönelimlerin “ifade” kapsamında olup olmadığı, özgürlüklerin ve hakların herkes için mi yoksa ayrıcalıklı topluluklara özel mi olduğu gibi önemli sorular sorduruyor.

Şu ifadelere ne kadar katılırsınız? (%)

Topluma Katkı ve Toplumsal Düzen

Çok büyük çoğunluk Suriyeli göçmenlerin topluma olumlu katkıda bulunmadığını düşünüyor. Güvenlik güçlerinin Suriyeli göçmenlere karşı daha sert tavır almasını onaylayanlar da çoğunlukta (%61) ama burada bir azalma görülüyor. Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere bakışı olumsuz olsa bile şiddete prensipte karşı olan %16'lık bir grup fark ediliyor.

Örneğin, ABD'de Meksikalı göçmenler sık sık tartışılıyor ama bir yandan da Amerikan kültür endüstrisi Meksikalı göçmen imajından çokça faydalaniyor. Bu örnekteki gibi, göçmenler yerleştikleri ülkeler için bir kültürel sermaye girişi olarak görülebilir. Ancak, katılımcılarımız konuya bu açıdan bakmıyorlar.

“Topluma olumlu katkı” göreceli bir ifade olmasına rağmen, bu ifadeye çok yüksek oranda karşı olunması Suriyelilerin, gençler nezdinde aşırı olumsuz bir imajının olduğunu gösteriyor. Burada hissedilen aşırılık, Suriyelilere karşı popülist söylemlerin çok yaygın olmasına bağlanabilir.

Türkiye’de güvenlik güçleri, çoğu zaman muhalif gruplara sert müdahalede bulunurken görülüyor. Protesto hakkı, toplumsal düzene muhalefet olarak tanımlanıyor. Diğer taraftan, özellikle medyada, Suriyeliler genelde suç ve şiddet olaylarıyla beraber görülüyor. Vatandaşlara sert müdahalenin norm olduğu bir ortamda, suç ve şiddetten ayrı hayal edilemeyen gruplara da sert tavır gösterilmesi beklenebilir.

Şu ifadelere ne kadar katılırsınız? (%)

Suriyeli göçmenler topluma olumlu katkıda bulunuyorlar

Asla/katılmam Kesinlikle/katılıyorum Çekimsizim

Dini inancım yok	71	16	13
Dini inancım var ama gerekliliklerini uygulamıyorum	78	11	11
Dini inançlarım var ve dinimin gereklerini elimden geldiğince uyguluyorum	79	8	13
Dini inançlarım var ve dinimi gerektiği şekilde uyguluyorum	69	16	15

Suriyelileri “din kardeşi” olduğumuz için kabul etmemiz gerektiğine dair siyasi söylemlere rağmen, gençler arasında dindarlığa göre anlamlı bir fark oluşmadı:

Dindar olup olmamaktan bağımsız olarak, çoğunluk Suriyelilerin topluma olumlu katkısı olmadığı görüşünde.

Şu ifadelere ne kadar katılırsınız? (%)

Güvenlik güçlerimiz Suriyelilere karşı daha sert bir tavır almalı

Asla/katılmam Kesinlikle/katılıyorum Çekimsizim

Dini inancım yok	19	66	15
Dini inancım var ama gerekliliklerini uygulamıyorum	18	66	16
Dini inançlarım var ve dinimin gereklerini elimden geldiğince uyguluyorum	25	59	16
Dini inançlarım var ve dinimi gerektiği şekilde uyguluyorum	25	59	16

Dini pratiklerin günlük olarak uygulanması yaygınlaştıkça, Suriyelilere karşı sert tavrı onaylayanların oranı biraz (%7) azalıyor.

Dini gerekliliklerin uygulanması arttıkça Suriyelilere karşı sert tavrı onaylayanların da oranı biraz azalıyor. Bu noktada, dini pratikler ile şiddete karşı olmak arasında bir bağ olup olmadığı tartışılmalı.

Şu ifadelere ne kadar katılırsınız? (%)

Geçim sıkıntısı arttıkça Suriyelilerin topluma katkısına bakış daha olumsuz oluyor. Bu durum, özellikle Batı ülkelerinde de göçmen karşıtlığının temel sebeplerinden biri. Türkiye'deki gençler arasında da geçim sıkıntısını en çok hissedenler ile hiç hissetmeyenler arasında 22 puanlık fark görülüyor.

Yine geçim sıkıntısı hissetmeyenler arasında çekimser kalanların oranı çok daha yüksek.

Fakirleşme ve işsizlik yerli nüfusu etkilediğinde, yerli nüfusun tepkisi en son gelenlere yöneliyor. Türkiye'deki gençler arasında işsizlik yüksek, alım gücü düşük, eğitim kalitesi çok tartışmalı. Bu şartlar altında toplumun, Suriyelilere değil kendilerine borçlu olduğunu düşünebilirler.

Suriyeli göçmenler topluma olumlu katkıda bulunuyorlar

	Asla/katılmam	Kesinlikle/katılıyorum	Çekimsirim
Mevcut gelirimle geçinmekte çok zorlanıyorum	82	8	10
Mevcut gelirimle zor geçiniyorum	81	9	10
Mevcut gelirimle ancak geçiniyorum	77	8	15
Mevcut gelirimle rahatça geçiniyorum	60	19	21

Şu ifadelere ne kadar katılırsınız? (%)

Geçim sıkıntısı arttıkça, güvenlik güçlerinin Suriyelilere karşı sert tavır göstermesini onaylayanların oranı da artıyor. Çoğunluk olsalar bile, onaylayanların oranları, Suriyelilerin topluma katkısına olumsuz bakanlar kadar yüksek değil.

Dindarlık çerçevesinde güçlü bir merhamet eğilimi görülmediği gibi, ekonomik güçlükler ile Suriyelilere olumsuz bakış arasında güçlü bir ilişki gözlemledik. Bu olumsuz bakış açısına rağmen, bunun olumsuz eylemlere dönüşmesine henüz aynı derecede güçlü bir destek verilmiyor.

Güvenlik güçlerimiz Suriyelilere karşı daha sert bir tavır almalı

	Asla Katılmam /Katılmam	Çekimsirim	Kesinlikle katılım/katılım
Mevcut gelirimle geçinmekte çok zorlanıyorum	19	14	67
Mevcut gelirimle zor geçiniyorum	20	16	64
Mevcut gelirimle ancak geçiniyorum	27	16	57
Mevcut gelirimle rahatça geçiniyorum	32	18	50

Şu ifadelere ne kadar katılırsınız? (%)

Suriyeli göçmenler topluma olumlu katkıda bulunuyorlar

	Asla Katılmam / Katılmam	Çekimsirim	Kesinlikle Katılım/Katılımım
İlkokul ve öncesi	46	16	38
Ortaokul	74	12	14
Lise	77	13	10
Yüksekokul ve üzeri	77	14	9

Eğitim seviyesi yükseldikçe, Suriyelilerin topluma olumlu katkı yaptığını düşünenlerin oranı azalıyor.

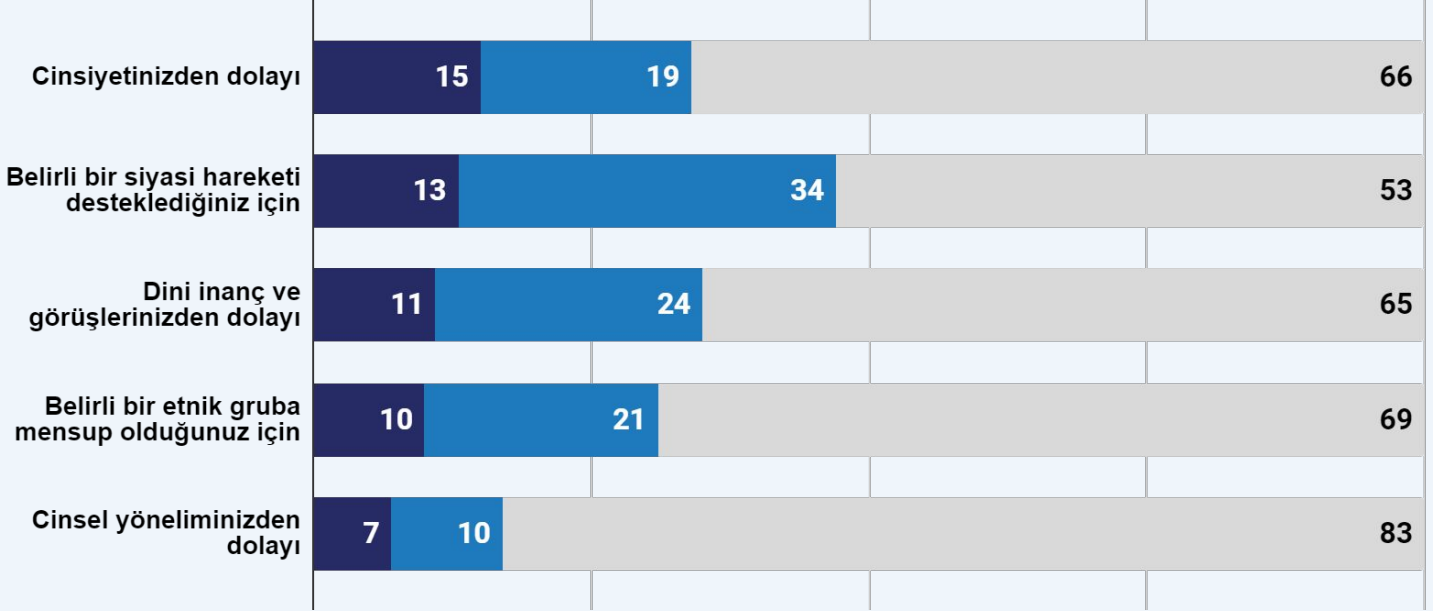
Güvenlik güçlerimiz Suriyelilere karşı daha sert bir tavır almalı

	Asla Katılmam / Katılmam	Çekimsirim	Kesinlikle Katılım / Katılımım
İlkokul ve öncesi	19	14	67
Ortaokul	26	13	61
Lise	19	17	64
Yüksekokul ve üzeri	26	17	57

Eğitim seviyesi yükseldikçe Suriyelilere karşı daha sert bir tavır onaylayanların oranı azalsa bile çoğunlukta kalıyor.

Sayacağım sebeplerden dolayı daha önce kendinizi güvende hissetmediğiniz oldu mu? (%)

■ Her zaman ■ Ara sıra ■ Hiç olmadı

18-30 yaş arası vatandaşlar öncelikle siyasi düşünceleri ve cinsiyetlerinden dolayı kendilerini güvensiz hissediyorlar. Elbette burada “güvensiz” ile kastedilen kendilerine güvenmemeleri değil, dışarıdan baskı ve tehdit altında hissetmeleri.

Düşünce ve cinsiyet kadar kişisel konuların birer güvenlik riski olması, gençlerin kendi geleceklerini Türkiye’nin dışında düşünmeleri için yeterli bir sebep. Sonuçlara göre, özellikle genç kadınların bu eğilimde olması daha muhtemel görünüyor.

Belirli bir etnik veya dini gruba mensup olmak, farklı cinsel yönelimde olmak gibi sebepler siyasi düşünce ve cinsiyete göre daha az güvensizlik yaratıyor. Buna rağmen, gençlerin %11’i dini inançlarından dolayı, %10’u ise etnik kimliğinden dolayı her zaman baskı ve tehdit altında hissettiğini belirtiyor.

Bu sebeplerden dolayı güvensiz hissedenlerin oranları az görünse bile, toplum içinde varlığı hissedilecek oranlar.

Sayacağım sebeplerden dolayı daha önce kendinizi güvende hissetmediğiniz oldu mu? (%)

Cinsiyetinizden dolayı**Erkek****Kadın****Hiç olmadı**

80

50

Ara sıra

13

25

Her zaman

7

25

Cinsiyeti sebebiyle güvende hissetmediğini belirtenlerin cinsiyet kırılımına baktığımızda:

Türkiye’de her 4 genç kadından biri, Türkiye’de kadın olması sebebiyle, hiçbir zaman güvende hissetmiyor.

Yine her 4 genç kadından biri, Türkiye’de kadın olması sebebiyle, zaman zaman güvende hissetmiyor.

Sizce Türkiye'deki siyasi sistem sizin gibi gençlerin yönetimde ve hükümetin icraatında ne kadar söz sahibi olmanıza izin veriyor? Bu konuda sayacağım ifadelere ne derecede katılıp katılmadığınızı belirtiniz. (%)

Aşağıdaki ifadelere baktığımız zaman, siyaset ve siyasetçiler hakkında olumsuz ifadelere daha fazla destek olduğunu bariz görüyoruz.

Gençlerin demokrasi talebi ile paralel olarak cumhurbaşkanlığı makamının daha çok denetlenmesini istedikleri sonuçlarımıza yansdı.

18-30 yaş arası vatandaşlar her ne kadar demokrasi ve güçler ayrılığı gibi talepler ortaya koysa da, siyasete karşı olumsuz tavır almaları endişe verici. Siyasetin faydasız ve olumsuz bir alan görülmesi, gençleri demokratik çerçevede yapılan siyasetten bile uzaklaştırıp gelecekte Türkiye'yi yeni bir popülizm dalgasına karşı savunmasız bırakabilir.

**fikrim yok yanıtları tabloya dahil edilmemiştir*

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Çekimserim
İktidardaki kişiler tüm siyasi partiler ve gruplar için eşit hakların temin edilmesi adına çalışıyorlar.	22	20	19	15	17
İktidardaki kişiler siyasi kararların nasıl alındığına dair bilgi paylaşmaya istekliler.	19	24	23	11	16
Özgürce siyasi görüşlerimi ifade edebiliyorum.	17	20	27	16	15
Benim fikirlerimin, siyasetçilerin alacağı kararlarda bir etkisi yoktur.	6	15	35	25	13
Siyasetçilerin tam olarak ne düşündüğünü hiçbir zaman bilemeyiz.	4	10	40	28	13
Bazen ülkeyi yönetmek o kadar karmaşık görünür ki benim gibi kişiler neler olup bittiğini hiçbir zaman bilemez.	8	15	36	19	15
Siyasi liderlerin her zaman doğru olanı yapacağından emin olabiliriz.	20	28	18	11	16
Siyasi liderler temsil ettiği değerlerden çok başarıyla ilgilenirler.	10	19	30	16	19
Cumhurbaşkanlığı yetkili otoriteler tarafından daha sıkı bir şekilde denetlenmelidir.	4	8	37	31	13
Siyasi liderler benim gibi vatandaşları bir oydan daha fazlası olarak görmezler.	4	12	36	28	14

Sizce Türkiye'deki siyasi sistem sizin gibi gençlerin yönetimde ve hükümetin icraatında ne kadar söz sahibi olmanıza izin veriyor? Bu konuda sayacağım ifadelere ne derecede katılıp katılmadığınızı belirtiniz. (%)

Cumhurbaşkanlığı yetkili otoriteler tarafından daha sıkı bir şekilde denetlenmelidir

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Çekimserim	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
AK Parti	3	11	16	40	25
CHP	6	6	7	33	46
HDP	1	15	4	46	30
İYİ Parti	7	8	8	31	42
MHP	2	8	13	40	33
Kararsız	1	8	15	47	19
Oy kullanmayacağım	3	6	15	34	30

Mevcut oy tercihlerine göre

*fikrim yok yanıtları tabloya dahil edilmemiştir

Araştırmamıza katılan gençler arasında AK Parti'ye destek verenlerin %65'lik çoğunluğu "Cumhurbaşkanlığı yetkili otoriteler tarafından daha sıkı bir şekilde denetlenmelidir" diyor. MHP'ye destek verenler arasında bu oran %73'e çıkıyor. Bu oranlar, muhalefet partilerini destekleyenlerin oranlarına çok yakın.

Sizce Türkiye'deki siyasi sistem sizin gibi gençlerin yönetimde ve hükümetin icraatında ne kadar söz sahibi olmanıza izin veriyor? Bu konuda sayacağım ifadelere ne derecede katılıp katılmadığınızı belirtiniz. (%)

(İfade özgürlüğü önem: 0=Hiç önemli değil, 10=Çok önemli)

Özgürce siyasi görüşlerimi ifade edebiliyorum

	(0-3)	(4-7)	(8-10)
Hiç Katılmıyorum	7	4	16
Katılmıyorum	6	10	18
Çekimserim	18	20	19
Katılıyorum	33	35	27
Kesinlikle Katılıyorum	29	26	14

**fikrim yok yanıtları tabloya dahil edilmemiştir*

Siyasi bir hareketi desteklemek en büyük korku sebeplerinden biri, zira %47'lik azınlık bu korkuyu daha önce hissetmişler. Diğer taraftan, %43'lük çoğunluk siyasi düşüncelerini özgürce ifade edebiliyorlar. Burada bir çelişki varmış gibi görünse de aslında farklı şeylerden bahsediliyor. "Siyasi düşünce" ile "özgür ifade"nin birbirlerinden tamamen ayrı olgular olduğu koşulda ortada bir çelişki kalmıyor.

İfade özgürlüğünün çok önemli olduğunu söyleyenlerin %41 çoğunluğu, hiç önemli olmadığını söyleyenlerin ise %62'si siyasi düşüncelerini özgürce ifade edebiliyor. Bu kırıltımda görüldüğü üzere, ifade özgürlüğünü önemli görmeyenler kendi ifade özgürlüklerine karşı

daha az tehdit algılıyorlar. İfade özgürlüğüne çok önem verenler ise bu konuda daha endişeliler. Bu iki grup arasındaki fark, aynı zamanda çelişkili gibi görünen sonuçlar arasındaki farka işaret ediyor: ifade özgürlüğü anlayışı ve kullanımındaki görecelikler/farklılıklar.

Hem gençlerin farklı konularda (eşcinsel hakları, göçmenler vb.) ifade özgürlüğüyle çelişmeleri, hem de Türkiye'nin "ifade özgürlüğüne çok önem verilen ama ifade özgürlüğü olmayan" bir ülke durumunda olması, ifade özgürlüğünün kapsamının belirsizliği ile açıklanabilir.

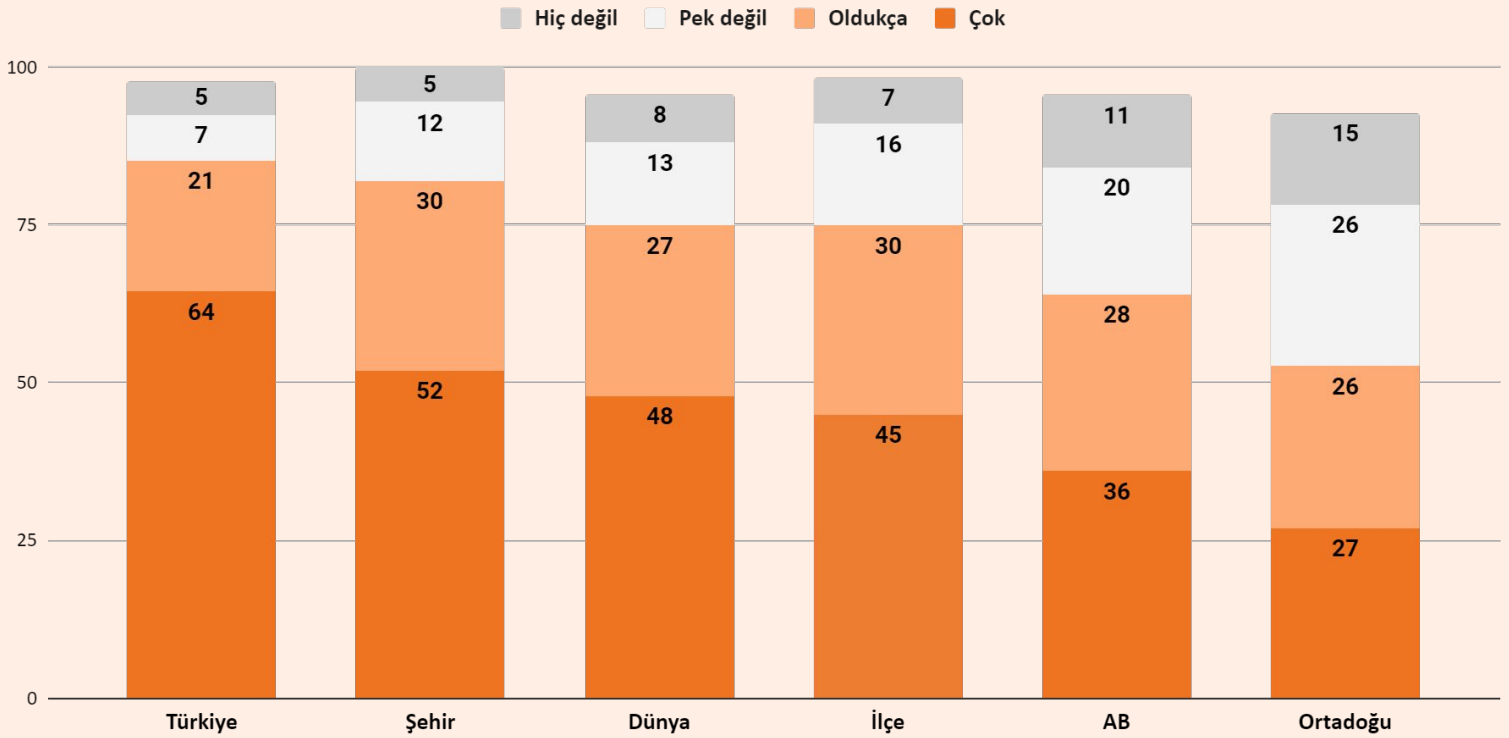
GELECEK VE BEKLENTİLER

Sayacaklarımla ilgili konular sizce geleceğinizi ne derece ilgilendiriyor? (%)

AB mi, Orta Doğu mu?

Türkiye ve yaşadıkları şehir, Türkiye'deki gençlerin geleceklerini doğal olarak yakından ilgilendiriyor. Ancak, gelecek için tek odak noktaları yerel değil. Dünyadaki gelişmelerin de kendi gelecekleri açısından (en az yerel kadar) önemli rolü olduğunu düşünüyorlar. Türkiye'nin çok yakın ilişkileri olan Orta Doğu'yu ise gelecekleri açısından ilgili görseler de Avrupa Birliği kadar önemsemiyorlar.

Türkiye'den göç eden gençlerin öncelikle AB ve Kuzey Amerika ülkelerini tercih ettikleri zaten bilinen bir gerçek. Bireysel olarak, Avrupa Birliği'ni kendi gelecekleriyle daha alakalı düşünmeleri sürpriz değil. Ancak, Avrupa ve Dünya ile ilişkilerinde belirleyici faktörün Türkiye'nin gelecekteki durumu ve uluslararası ilişkileri olduğunun farkındalar.

	Türkiye	Şehir	Dünya	İlçe	AB	Ortadoğu
Bilmiyorum	2	1	3	2	4	5
Cevap yok	1	0	1	0	1	1

Sayacaklarımla ilgili konular sizce geleceğinizi ne derece ilgilendiriyor? (%)

	Çok + Oldukça				Hiç + Pek değil			
	İlkokul ve öncesi	Ortaokul	Lise	Yüksekokul ve üzeri	İlkokul ve öncesi	Ortaokul	Lise	Yüksekokul ve üzeri
İlçe	76	75	74	78	24	25	26	22
İl	76	76	80	85	24	24	20	15
Türkiye	82	82	87	89	18	18	13	11
Orta Doğu	53	53	56	60	47	47	44	40
AB	58	49	66	71	42	51	34	29
Dünya	65	71	77	83	35	29	23	17

Eğitim seviyesi yükseldikçe Avrupa ve dünyadaki gelişmeleri takip etme eğilimi artıyor. Ancak, en yüksek eğitim seviyesi grubu, kendi gelecekleri açısından yerel ve küresel gelişmelerin daha önemli olduğunu düşünüyor. Bu grupta Avrupa'daki gelişmeleri gelecek için önemli bulanların oranı %71. Grubun kendi içinde düşük bir oran olsa da diğer grupların AB oranlarına kıyasla oldukça yüksek.

Orta Doğu'ya en çok önem atfeden grup da en yüksek eğitim seviyesi

grubu. Bu grupta %60 çoğunluk gelecek açısından önemli olduğunu düşünürken, diğer grupların hepsine Orta Doğu'ya önem atfedenler azınlıkta.

En düşük eğitim seviyesi grubunda ise AB ve Orta Doğu'ya önem atfedenlerin oranları birbirine çok yakın. Bu grup, aynı zamanda, dünyadaki gelişmelerin kendi geleceklerini ilgilendirdiğini düşünenlerin en az orana ulaştığı grup.

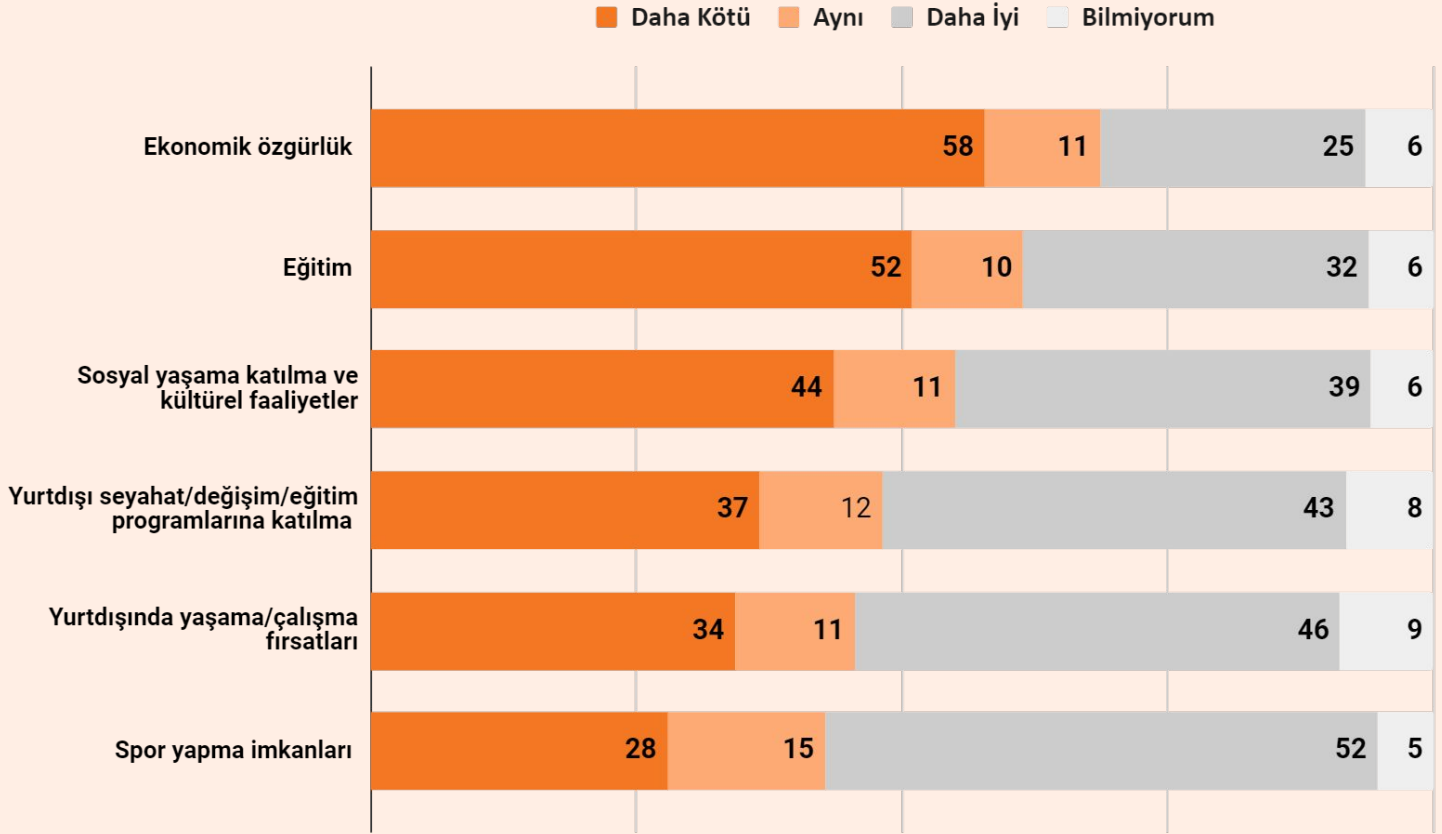
Sayacaklarımla ilgili konular sizce geleceğinizi ne derece ilgilendiriyor? (%)

	Çok + Oldukça		Hiç + Pek değil	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
İlçe	72	80	28	20
İl	79	85	21	15
Türkiye	85	89	15	11
Orta Doğu	56	58	44	42
AB	70	63	30	37
Dünya	75	82	25	18

Genç kadınlar yerel (il, ilçe, Türkiye) ve küresel (Dünya) gelişmelerin kendi geleceklerini daha yakından ilgilendirdiğini düşünüyor. Genç erkekler ise özellikle Avrupa'daki gelişmelerin kendi geleceklerini daha çok ilgilendirdiğini düşünüyor.

Orta Doğu için kadın-erkek arasında anlamlı bir fark görülmedi.

Size göre, sizden sonra gelecek genç kuşak, sizin kuşağa nazaran sayacağım konularda daha mı iyi, daha mı kötü mü koşullara sahip olacaklar? (%)

Bu bölümün ilk sayfasında gençlerin, belirli bölgelerde yaşanacak gelişmelerin kendi geleceklerini ne kadar ilgilendirdiğine dair görüşlerini sormuştuk. Burada ise Türkiye'nin gelecekte eğitim, ekonomi ve sosyal yaşamda daha kötüye gideceğini düşündüklerini görüyoruz.

Daha iyiye gideceğini düşündükleri konulara baktığımızda, uluslararası gelişmelere ve küresel trendlere bağlı konular olduğunu düşünüyoruz. Örneğin, Türkiye'de spor kültürü ve spor imkanları küresel spor endüstrisinin büyümesi ve spor tüketiminin genişlemesi ile arttı.

Bunlara rağmen Türkiye'nin spor endüstrisinde başarısı anlamlı derecede artmadı.

Göç odaklı seçenekler ise AB ve Dünya'daki gelişmelerin onları daha çok ilgilendirmesini de hatırlayarak, geleceğe dair umudu Türkiye'nin dışında aradıkları söylenebilir.

Eğitim, sosyal yaşam, ekonomik özgürlük ise Türkiye'nin öncelikle kendi içinde halletmesi gereken meseleler. Buna göre, gelecekte Türkiye'nin genel olarak daha kötüye gideceği kanısı yaygın.

Size göre, sizden sonra gelecek genç kuşak, sizin kuşağa nazaran sayacağım konularda daha mı iyi, daha mı kötü mü koşullara sahip olacaklar? (%)

Daha iyi yanıtını verenlerin oranı

	İlkokul ve öncesi	Ortaokul	Lise	Yüksekokul ve üzeri
Eğitim	50	38	34	29
Ekonomik özgürlük	34	26	26	23
Sosyal yaşama katılma ve kültürel faaliyetler	48	37	40	38
Spor yapma imkanları	45	55	51	53
Yurtdışı seyahat/değişim/egitim programlarına katılma	37	46	44	44
Yurtdışında yaşama/çalışma fırsatları	45	53	44	46

Eğitim seviyesi yükseldikçe gelecek nesiller için eğitimin, ekonominin ve sosyal yaşamın iyileşeceği beklentisi azalıyor. Bu grupta çoğunluğun olumlu beklenti içinde olduğu tek konu spor imkanları.

En düşük eğitim seviyesi grubunda eğitimin düzeleceği beklentisinde olanlarla olmayanların oranları yarı yarıya. Bunun haricinde bu grupta herhangi bir konu iyileşme beklentisinde olanlar çoğunluk sağlamıyor.

Size göre, sizden sonra gelecek genç kuşak, sizin kuşağa nazaran sayacağım konularda daha mı iyi, daha mı kötü mü koşullara sahip olacaklar? (%)

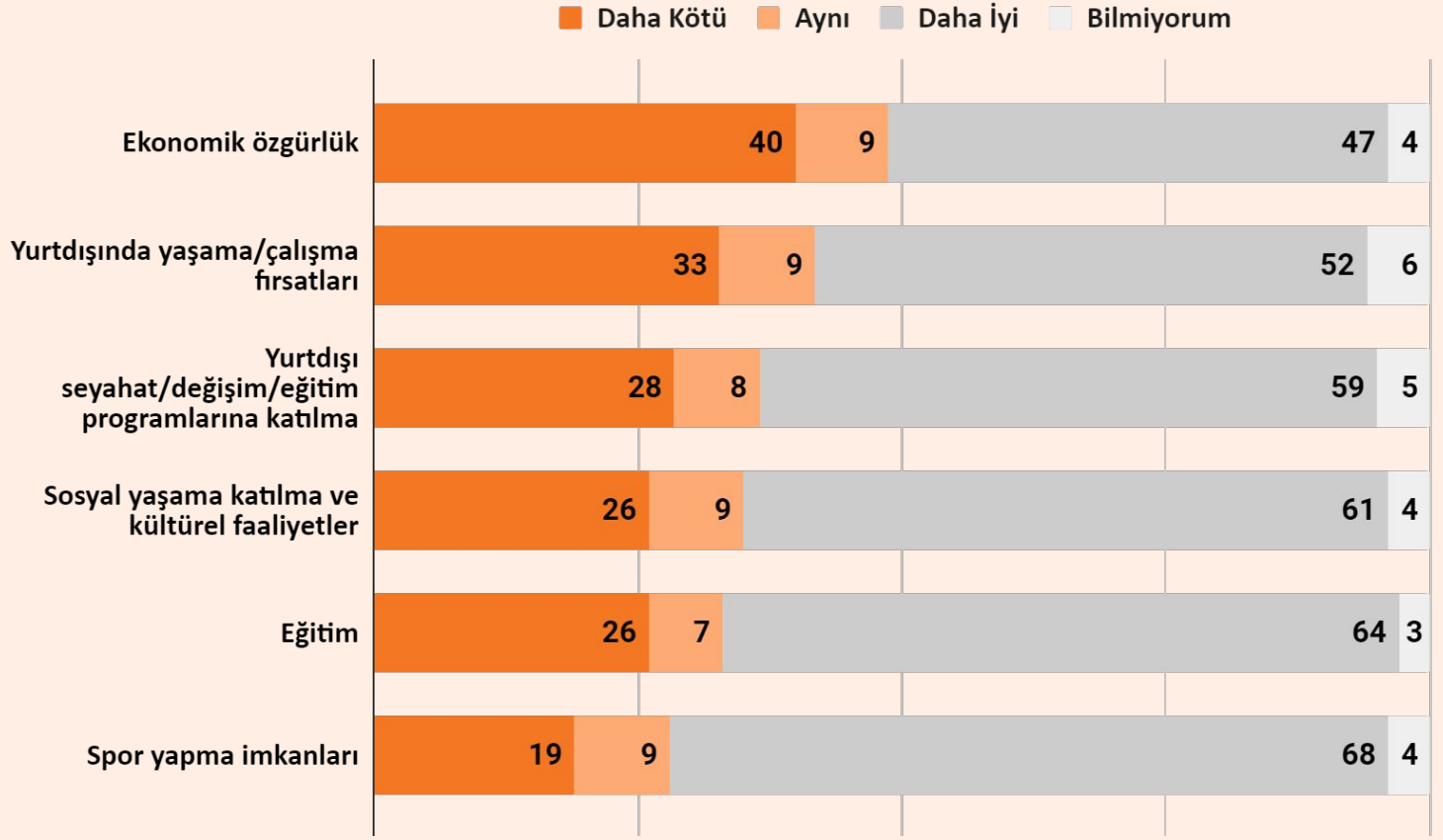
Daha kötü yanıtını verenlerin oranı

	Mevcut gelirimle geçinmekte çok zorlanıyorum	Mevcut gelirimle zor geçiniyorum	Mevcut gelirimle ancak geçiniyorum	Mevcut gelirimle rahatça geçiniyorum
Eğitim	31	29	29	11
Ekonomik özgürlük	32	28	30	10
Sosyal yaşama katılma ve kültürel faaliyetler	34	28	28	10
Spor yapma imkanları	34	28	28	10
Yurtdışı seyahat/değişim/egitim programlarına katılma	33	29	29	9
Yurtdışında yaşama/çalışma fırsatları	33	29	28	10

Mevcut geliriyle rahatça geçindiğini söyleyenler gelecek nesillere çok daha umutlu bakıyorlar. Bu gruptakilerin çoğu, gelecek nesillerin fazla sorunla karşılaşmayacağı kanısında.

Geçim sıkıntısı arttığında karamsarlık da artıyor. Çoğunluk geçim sıkıntısıyla farklı derecelerde karşı karşıya kalıyor. Gelecek nesillerin de mevcut ekonomik durumdan etkileneceği ortadayken, oranlara baktığımızda karamsar grup hem daha kalabalık hem daha gerçekçi görünüyor.

Kendi yaş grubunuzu, anne-babanızın zamanıyla karşılaştırdığınızda sizin kuşak sayacağım konularda eskiye göre daha mı iyi, daha mı kötü şanslara sahip? (%)

Çoğunluk, kendilerinden önceki kuşağa göre tüm alanlarda iyileşme olduğunu düşünüyor. Ancak soruda da **belirtilmediği üzere**, Türkiye'nin geçmişi ve bugünü doğrudan kıyaslanmıyor. Bu soru ve cevapları, küresel ve uluslararası gelişmelerin etkisinden bağımsız olarak Türkiye'nin zaman içinde gelişimini ele almamıza izin vermiyor.

Kendilerinden önceki kuşaklar için küreselleşme ("ayrıcalıklı" sınıflar haricinde) soyut bir kavramdı. Gençler için ise küreselleşme, içine doğdukları somut bir gerçeklik.

Sonuçlara göre, Türkiye'nin kendi çabasını en çok gerektiren alanlardan ikisi olan eğitim ve sosyal yaşam aynı zamanda en çok iyileşme görülen alanlar. Bunlardan üçüncüsü, ekonomik özgürlük ise en az iyileşme olduğu düşünülen alan.

Eğitim sistemi ve eğitimin niteliği güncel bir sorun olarak gündemdeki yerini koruyor. Buna rağmen geçmişe göre eğitimde görülen iyileşme ile kastedilenin, niteliğinden bağımsız olarak eğitime erişim hakkında iyileşme olduğu düşünülebilir.

Kendi yaş grubunuzu, anne-babanızın zamanıyla karşılaştırdığınızda sizin kuşak sayacağım konularda eskiye göre daha mı iyi, daha mı kötü şanslara sahip? (%)

Önceki kuşak sorusuna “Daha iyi” yanıtını verenler arasında

	Daha kötü	Aynı	Daha iyi
Eğitim	48	8	44
Ekonomik özgürlük	51	9	40
Sosyal yaşama katılma ve kültürel faaliyetler	69	10	21
Spor yapma imkanları	22	12	66
Yurtdışı seyahat/değişim/egitim programlarına katılma	28	9	63
Yurtdışında yaşama/çalışma fırsatları	24	8	68

Kendilerinden önceki kuşaklarla bugünü kıyaslamaları istendiğinde, eğitimde iyileşme olduğunu söyleyenlerin %48 çoğunluğu, bu iyileşmenin gelecekte olumsuzla döneceğini düşünüyor.

Geçmişe göre ekonomide iyileşme olduğunu söyleyenlerin %51'i, bu iyileşmenin gelecekte olumsuzla döneceğini düşünüyor.

Geçmişe göre sosyal yaşamda iyileşme olduğunu söyleyenlerin %69'u bu iyileşmenin gelecekte olumsuzla döneceğini düşünüyor.

Bugünden gelecek kuşaklara iyileşmesi beklenen alanlar ise spor imkanları, yurtdışı eğitim imkanları ve yurtdışına göç imkanları. İyileşme beklenen alanlara baktığımız zaman ya tüketim ile ya da zengin ülkelerin işgücü ihtiyacı ile iyileşebilecek alanlar olduğunu görüyoruz.

Benzer şekilde, iyileşme beklenmeyen alanlara baktığımızda ise sosyal devletin sorumluluğunda ve milli kurumlarla iyileşme sağlanabilecek alanlar olduklarını görüyoruz.

Kendi yaş grubunuzu, anne-babanızın zamanıyla karşılaştırdığınızda sizin kuşak sayacağım konularda eskiye göre daha mı iyi, daha mı kötü şanslara sahip? (%)

Önceki kuşak sorusuna “Daha kötü” yanıtını verenler arasında

	Mevcut gelirimle geçinmekte çok zorlanıyorum	Mevcut gelirimle zor geçiniyorum	Mevcut gelirimle ancak geçiniyorum	Mevcut gelirimle rahatça geçiniyorum
Eğitim	36	30	26	8
Ekonomik özgürlük	36	29	27	8
Sosyal yaşama katılma ve kültürel faaliyetler	36	31	26	7
Spor yapma imkanları	38	31	23	8
Yurtdışı seyahat/değişim/egitim programlarına katılma	37	29	25	9
Yurtdışında yaşama/çalışma fırsatları	36	29	26	9

Mevcut geliriyle rahatça geçinenler arasında karamsar olanlar, genel olarak diğer gruplardan çok daha az.

İstisnasız tüm alanlarda geçim sıkıntısı yükseldikçe gelecek için karamsar olanların oranı da artıyor.

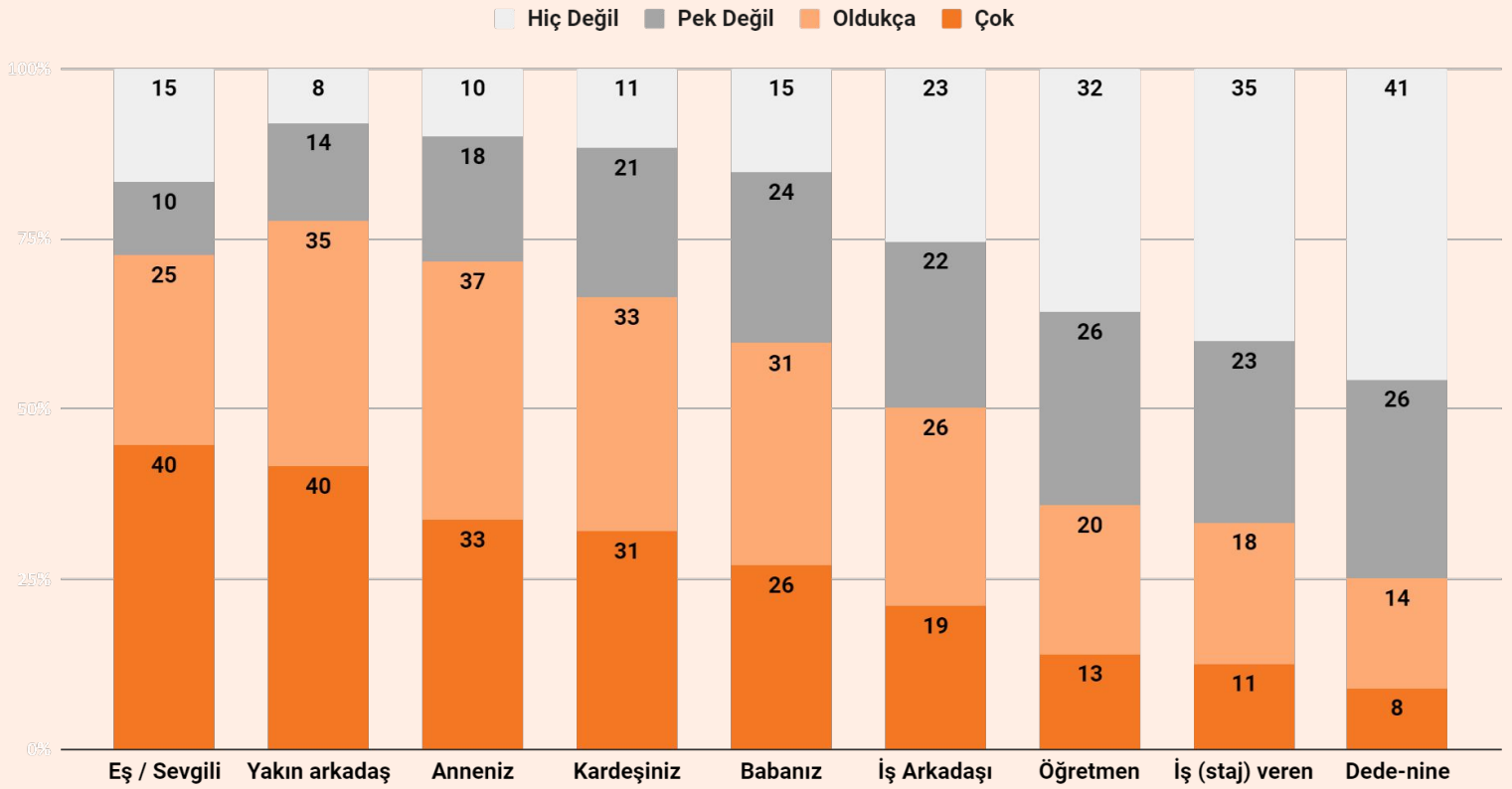
Kendi geleceğine veya kendinden sonra gelecek kuşaklara aktaracak ekonomik birikimi/sermayesi olmayanlar, bir türlü sağlanamayan fırsat eşitliğinden ümidi kesmişler denilebilir.

Sayacağım kişilerle bir araya geldiğinizde ne sıklıkla gelecek planlarınız hakkında konuşuyorsunuz? (%)

Gelecek planlarını aile üyeleri ile paylaşmak yerine kendilerine yakın hissettikleri aile dışından yaşlılarıyla paylaşmayı tercih ediyorlar.

Staj/işveren, iş arkadaşı veya öğretmenler güven vermiyor veya gençlerin gelecek planlarıyla ilgilenmiyor olabilir. Bu durum, Türkiye’de eğitim ve çalışma koşullarının olumsuz bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Gençlerin ailelerine de bu konuda fazla güvenmemesi, sadece aileden destek görmemek ve kuşak çatışması olarak değil, aynı zamanda anne-babaların değişen dünya karşısında destek verme kapasitelerini kaybetmeleri olarak da yorumlanabilir.

	Eş / Sevgili	Yakın arkadaş	Anneniz	Kardeşiniz	Babanız	İş Arkadaşı	Öğretmen	İş (staj) veren	Dede-nine
Bilmiyorum	4	2	1	2	2	4	3	5	3
Cevap Yok	6	1	1	2	2	6	6	8	8

Sayacağım kişilerle bir araya geldiğinizde ne sıklıkla gelecek planlarınız hakkında konuşuyorsunuz? (%)

	Anne Eğitim				Baba Eğitim			
	Çok	Oldukça	Pek Değil	Hiç Değil	Çok	Oldukça	Pek Değil	Hiç Değil
İlkokul ve öncesi	32	38	19	11	27	30	26	17
Ortaokul	34	40	16	10	23	35	27	15
Lise	39	38	18	5	30	36	21	13
Yüksekokul ve üzeri	39	39	16	6	31	33	25	11

Anne eğitimi yükseldikçe, gelecek planlarını anne ile paylaşma sıklığı artıyor. Ancak bu artışlar küçük oranlarda gerçekleşiyor. Zira örneklemimizin büyük çoğunluğu için anne eğitimi düşük seviyelerde.

Gelecek planlarını paylaşma sıklığında baba eğitiminin etkisi, anne eğitiminden daha az görülüyor.

Üstelik örneklemimizde baba eğitimi, genel olarak annelerden yüksek.

Baba eğitimi yükseldikçe paylaşım sıklığı artmasa da hiç paylaşmama sıklığı düşüyor diyebiliriz. Ancak bu onu gelecek planlarını paylaşma konusunda öncelikli bir faktör yapmaz.

Sayacağım kişilerle bir araya geldiğinizde ne sıklıkla gelecek planlarınız hakkında konuşuyorsunuz? (%)

	Çok + Oldukça		Hiç+ Pek değil	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Babanız	58	61	42	39
Anneniz	66	78	34	22
Kardeşiniz	59	74	41	26
Dede-nine	25	25	75	75
Eş /Sevgili	68	78	32	22
Yakın arkadaş	79	76	21	24
Öğretmen	33	39	67	61
İş Arkadaşı	54	48	46	52
İş (staj) veren	36	31	64	69

Gelecek planlarını aile üyeleriyle sık sık paylaşanlar arasında kadınların oranı erkeklerden daha yüksek.

Erkekler daha çok yakın arkadaşlarıyla gelecek planları paylaşırken, kadınlar arasında eş/sevgili ile paylaşanların oranı daha yüksek.

Kadınlar gelecek planlarını öğretmenleriyle daha çok paylaşırken, erkekler iş arkadaşlarıyla daha çok paylaşıyor (bu durumda kadın-erkek arasındaki istihdam farkı da etkili).

Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere; gelecek planlarının hiç paylaşılmadığı yakınlar arasında “dede-nine” en başta geliyor.

Gençlere bir nevi mentörlük yapması, rehberlik etmesi beklenen öğretmenler ve staj/işverenler ise “dede-nine”nin hemen arkasında geliyor. Bu sonuçlar eğitimin ve mesleki eğitimin niteliğini ve amacını sorgulamamıza sebep olmalı.

Gelecekte daha iyi bir toplumda yaşamak için sayacaklarımdan hangisini yapmayı düşünürsünüz? (%)

	Yaparım	Yapmam	Bilmiyorum
Sivil toplum kuruluşlarına katılım ve destek veririm	58	24	18
Siyasi bir hareket veya partiye katılım	24	58	18
Ahlaki, siyasi veya çevresel sebeplerle birtakım ürünleri boykot veya tercih ederim	38	43	19
Beni ilgilendiren konularda protesto hakkımı kullanırım	60	24	16
Yurtdışına taşınma imkanlarını araştırırım	61	26	13
Sosyal medyada sesimi duyuracak bir kampanya başlatırım / Bir kampanyaya destek olurum	54	29	17
Kişisel gelişimime önem verir, kendime yatırım yaparım	81	9	10
Siyasi bir hareket veya partinin çalışmalarına katılım	27	54	19
Oy kullanırım	75	13	12

Sivil toplum kuruluşlarına güven gençler arasında yüksek çıkmıştı. Geleceği değiştirmek adına en sık yöneldikleri alan sivil toplum.

Siyasi partilere katılmak ve siyasi çalışmalarda bulunmak ise büyük çoğunluğun tercih etmediği eylemler.

Sonuçlar arasında sivil toplumdan çok daha yüksek oranlara ulaşanlar var ancak bunlardan ya bireysel aksiyonlar ya da göç odaklı planlar.

Bireysel eylemlerin ve göç odaklı planların çok daha yüksek oranda tercih edilmesi “Türkiye’den önce kendimi kurtarayım” düşüncesi olarak yorumlanabilir.

Diğer yüksek oranlı sonuçlar ise aslında sivil toplum ile bağlantılı olan konular. Günümüzde Türkiye’de kolektif bir protesto eylemi organize etmek zaten yasal anlamda zor. Sivil toplum olmadan gerçekleştirmek ise imkansız.

Diğer taraftan, sivil toplumu dijital dönüşümden ve sosyal medyadan bağımsız düşünmek de artık mümkün değil.

Gelecekte daha iyi bir toplumda yaşamak için sayacaklarımdan hangisini yapmayı düşünürsünüz? (%)

Benim fikirlerimin, siyasetçilerin alacağı kararlarda bir etkisi yoktur

		Olumlu	Olumsuz
Sivil toplum kuruluşlarına katılım ve destek veririm	Yaparım	73	27
	Yapmam	69	31
Siyasi bir hareket veya partiye katılım	Yaparım	75	25
	Yapmam	71	29
Yurtdışına taşınma imkanlarını araştırırım	Yaparım	75	25
	Yapmam	67	33
Siyasi bir hareket veya partinin çalışmalarına katılım	Yaparım	73	27
	Yapmam	72	28

Gelecekte daha iyi bir toplumda yaşamak adına:

Sivil toplum kuruluşlarına destek vermeyeceğini söyleyenlerin yukarıdaki ifadeye katılmama oranı daha yüksek.

Yurtdışına taşınma imkanlarını araştırmayacağını söyleyenlerin yukarıdaki ifadeye katılmama oranı daha yüksek.

Siyasi partilere veya siyasi çalışmalara katılım konularında anlamlı bir fark görülmedi.

Yukarıdaki sonuçlarda, siyasetçilerin alacağı kararlarda etkisi olduğunu düşünenlerin sivil topluma destek vermeye veya yurtdışına taşınmaya daha az eğilimli olduğunu görüyoruz.

Gelecekte daha iyi bir toplumda yaşamak için sayacaklarımdan hangisini yapmayı düşünürsünüz? (%)

Siyasi liderler benim gibi vatandaşları bir oydan daha fazlası olarak görmezler

		Olumlu	Olumsuz
Sivil toplum kuruluşlarına katılım ve destek veririm	Yaparım	80	20
	Yapmam	80	20
Siyasi bir hareket veya partiye katılım	Yaparım	80	20
	Yapmam	80	20
Yurtdışına taşınma imkanlarını araştırırım	Yaparım	84	16
	Yapmam	72	28
Siyasi bir hareket veya partinin çalışmalarına katılım	Yaparım	79	21
	Yapmam	80	20

“Siyasi liderler benim gibi vatandaşları bir oydan daha fazlası olarak görmezler.”

Gelecekte daha iyi bir toplumda yaşamak adına:

Yurtdışına taşınma imkanlarını araştıracağını söyleyenlerin yukarıdaki ifadeye katılmama oranı anlamlı derecede daha yüksek.

Buna göre, siyasi liderlerin kendilerini dikkate almadığını düşünenler, yurtdışına göç etmeye daha eğilimlidir.

Gelecekte daha iyi bir toplumda yaşamak için sayacaklarımdan hangisini yapmayı düşünürsünüz?

Siyasi liderler temsil ettiği değerlerden çok başarıyla ilgilenirler

		Olumlu	Olumsuz
Sivil toplum kuruluşlarına katılım ve destek veririm	Yaparım	64	36
	Yapmam	54	46
Siyasi bir hareket veya partiye katılım	Yaparım	70	30
	Yapmam	56	44
Yurtdışına taşınma imkanlarını araştırırım	Yaparım	70	30
	Yapmam	55	45
Siyasi bir hareket veya partinin çalışmalarına katılım	Yaparım	59	41
	Yapmam	71	29

“Siyasi liderler temsil ettiği değerlerden çok başarıyla ilgilenirler.”

Gelecekte daha iyi bir toplumda yaşamak adına:

Sivil topluma destek vermeyeceğini söyleyenlerin yukarıdaki ifadeye katılmama oranı daha yüksek.

Siyasi bir harekete veya partiye katılmayacağını söyleyenlerin yukarıdaki ifadeye katılmama oranı daha yüksek.

Siyasi bir hareket veya partinin çalışmalarına katılmayacağını söyleyenlerin yukarıdaki ifadeye katılmama oranı daha yüksek.

Kişisel gelişimine önem vermeyeceğini söyleyenlerin yukarıdaki ifadeye katılma oranı çok daha yüksek.

Bu sonuçlara göre, siyasi liderlerin başarıdan çok temsil ettikleri değerlere önem verdiğini düşünenler, öyle düşünmeyenlere kıyasla, sivil topluma destek vermeye ve siyasi partilere/çalışmalara katılmaya, kişisel gelişimlerine önem vermeye **daha az** eğilimliler.

Gelecekte daha iyi bir toplumda yaşamak için sayacaklarımdan hangisini yapmayı düşünürsünüz? (%)

“Yaparım” yanıtını verenler arasında

	İlkokul ve öncesi	Ortaokul	Lise	Yüksekokul ve üzeri
Kişisel gelişimime önem verir, kendime yatırım yaparım	61	73	82	86
Oy kullanırım	60	72	75	77
Beni ilgilendiren konularda protesto hakkımı kullanırım	51	58	61	61
Sivil toplum kuruluşlarına katılım ve destek veririm	60	48	57	60
Yurtdışına taşınma imkanlarını araştırırım	48	52	63	62
Sosyal medyada sesimi duyuracak bir kampanya başlatırım / Bir kampanyaya destek olurum	43	49	55	56
Ahlaki, siyasi veya çevresel sebeplerle birtakım ürünleri boykot veya tercih ederim	41	34	36	40
Siyasi bir hareket veya partinin çalışmalarına katılım	38	37	27	25
Siyasi bir hareket veya partiye katılım	38	31	24	22

Eğitim seviyesi yükseldikçe, kişisel gelişimine önem verme ve kendine yatırım yapmaya eğilim yükseliyor. Benzer şekilde, eğitim seviyesi yükseldikçe oy kullanma, sosyal medyada sesini duyurma ve protesto hakkını kullanma eğilimi artıyor.

Bunların tersine, eğitim seviyesi yükseldikçe azalan tek eğilim siyasete / siyasi partilere katılım görülüyor. Yüksek eğitim sahibi gençlerin veya toplumun yüksek eğitim sahibi bireylerinin siyasete ilgi ve güvenlerini kaybetmeleri, siyasetin nitelikli bireyleri kabul etmemesi, anti-siyaset ve popülizm tehlikesine işaret ediyor.

Gelecekte daha iyi bir toplumda yaşamak için sayacaklarımdan hangisini yapmayı düşünürsünüz? (%)

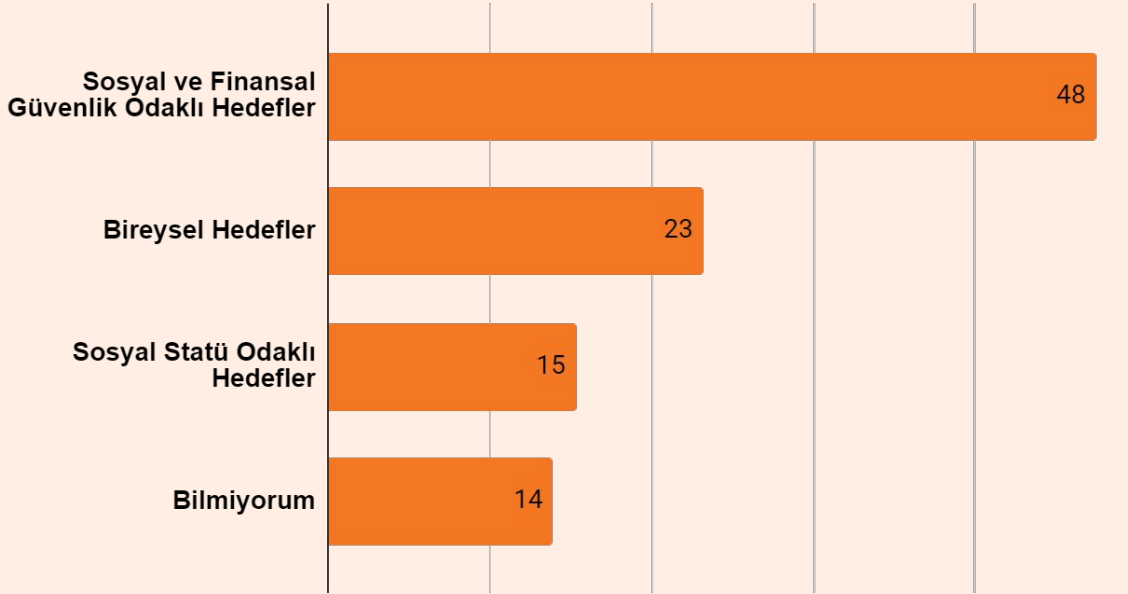
“Yaparım” yanıtını verenler arasında

	Erkek	Kadın
Kişisel gelişimime önem verir, kendime yatırım yaparım	80	83
Oy kullanırım	73	76
Yurtdışına taşınma imkanlarını araştırırım	62	60
Beni ilgilendiren konularda protesto hakkımı kullanırım	62	58
Sivil toplum kuruluşlarına katılırim ve destek veririm	53	63
Sosyal medyada sesimi duyuracak bir kampanya başlatırım / Bir kampanyaya destek olurum	51	58
Ahlaki, siyasi veya çevresel sebeplerle birtakım ürünleri boykot veya tercih ederim	41	34
Siyasi bir hareket veya partinin çalışmalarına katılırim	29	25
Siyasi bir hareket veya partiye katılırim	26	21

Erkekler arasında protesto hakkını kullanma eğilimi biraz daha yüksekken, kadınlar arasında sivil topluma destek eğilimi biraz daha yüksek görülüyor.

Kadınlar, seslerini duyurmak adına sosyal medyaya daha fazla güvenirken, erkekler arasında siyasi harekete katılma eğilimi biraz daha yüksek.

Kendi geleceğinizi düşündüğünüz zaman, şimdiden 5 yıl sonra nasıl bir hayatınız olmasını istersiniz? (%) (Önem sırasına göre bir tane seçiniz)

Önce Güvenlik

Öne çıkan seçenekler arasında kariyer yapmak, sevilen/güvenilen bir iş sahibi olmak, kendi işini kurmak var. Bunlara yakın olan diğer seçenekler “mesleki yeterlilik” ve “üniversite eğitimi” %5 üzerine çıkan sonuçlar.

İş, kariyer, meslek konularının haricinde, evlenmek ve aile kurmak da gelecek için önemli hedefler arasında. Bütüncül yaklaşırsak, gençlerin hedefleri önceki kuşaklardan çok farklı değil. Meslek edinmek ve aile kurmak. Ancak günümüzde bunların zorlukları çok farklı.

18-30 yaş arasında en büyük hedef finansal güvenliği sağlamak. Bunun belirli bir sosyal statü de getirmesi bekleniyor. İkinci en büyük hedef ise bireysel hedefler (kendi işini kurmak, ev/araba sahibi olmak vb.). Bireysel hedeflerin öne çıkmasını girişimcilik adına olumlu yorumluyoruz. Sosyal statü odaklı hedefler (evlenmek, iyi bir sosyal çevre edinmek, arzu edilen hayat tarzını yaşamak vb.) ise ilk ikiden bir hayli uzak olsa da en büyük üçüncü hedef.

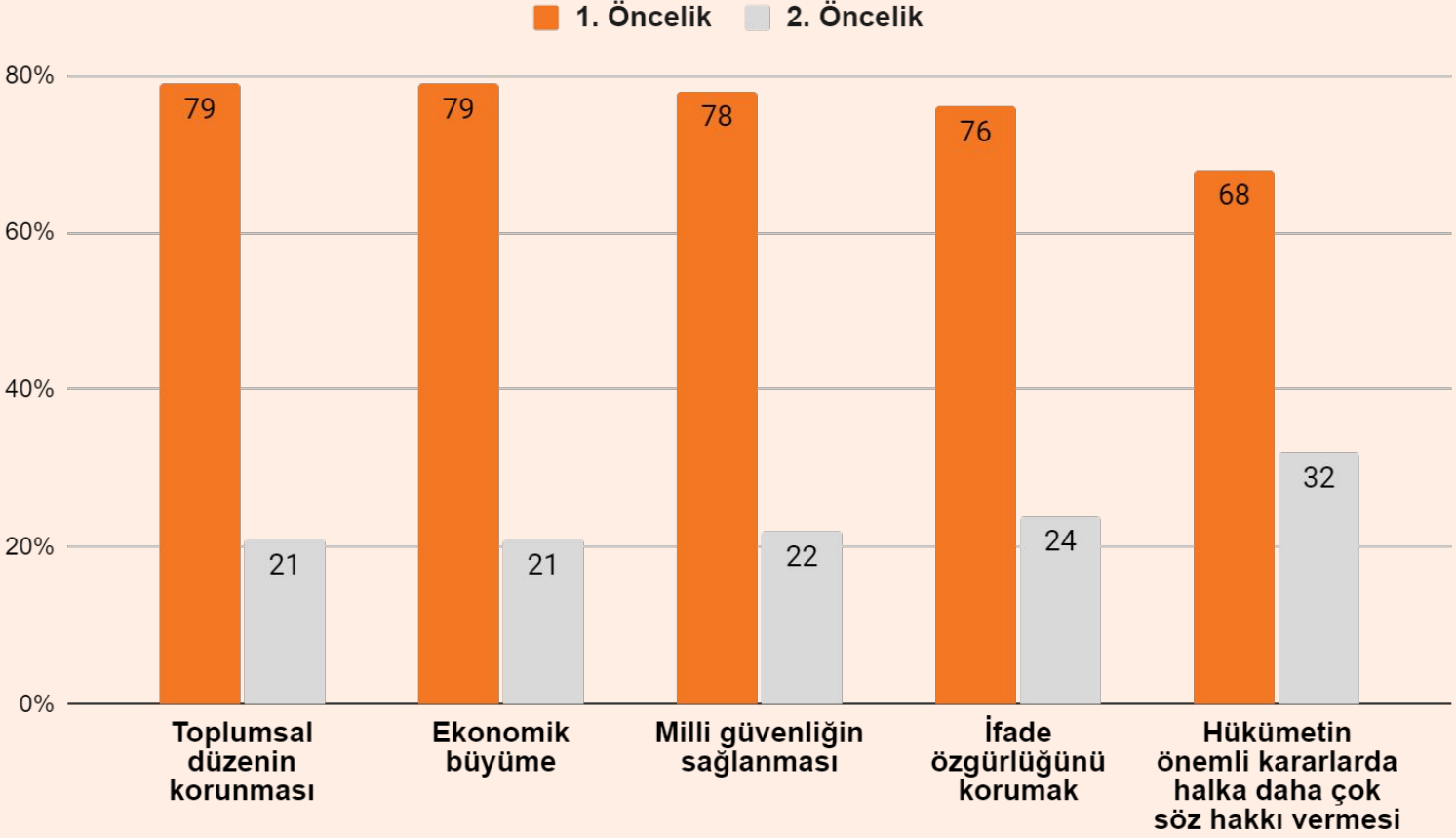
Sosyal hedeflerin finansal güvenlik ve alım gücü hedeflerinin çok gerisinde kalması, ekonomi-toplum-kültür ilişkisinin yeterince tanınmamasından kaynaklanıyor olabilir.

Çoğu gencin gelecek planlarına her gün kafa yordüğünü önceki sonuçlarda görmüştük. Burada da “Bilmiyorum” seçeneğinin öne çıkması kaygı ve kafa karışıklığı ile paralel bir sonuç.

Tercih sıralaması ilk 5 (%)

1	Belirli bir kariyerim olsun isterim	21
2	Kendi işimin sahibi olmak	15
3	Bilmiyorum	14
4	İyi bir işim olsun (sevdiğim/güvendiğim vb)	13
5	Üniversiteye gitmek veya mezun olmak	6%

Türkiye'nin 10 yıllık hedefinin ne olması gerektiği konusu zaman zaman gündeme geliyor. Size sayacağım hedeflerden öncelik hangisinde olmalı? Peki ikinci tercihiniz hangisi olur? (%)

“Hükümetin önemli kararlarda halka daha çok söz hakkı vermesi” en geri planda kalan seçenek oldu. Önceden katılımcı demokrasi talebinin yüksek olduğunu görmüştük. Burada ise katılımcı demokrasiye şüpheci bir bakış görüyoruz. “Katılımcı demokrasi” kavramından ne anlaşıldığını sorgulamak bu çelişkiyi açıklamak adına önemli.

Seçenekler arasında en çok öne çıkan “ekonomik büyüme” oldu. “Ekonomik büyüme” iktidarın da sık sık faydalandığı bir söylem. Dünyada ekonomik büyümenin toplumsal faydaları ve

sürdürülebilirliği tartışma konusuyken Türkiye’de bu kavram nasıl algılanıyor? Bunu önceki sayfalarda da sorguladık; geçim sıkıntısının çözümü “ekonomik büyüme” olabilir mi?

Diğer seçenekler arasında güvenlikçi seçenekler, ifade özgürlüğünün önüne geçmiş durumda. Güvenlik, araştırma boyunca birçok sonuçta öne çıkan kavram oldu. Her ne kadar demokrasi ve ifade özgürlüğü talepleri yüksek oranlarda gözlemlense de güvenlik talebi/arayışı bunlardan daha zayıf değil.

Türkiye'nin 10 yıllık hedefinin ne olması gerektiği konusu zaman zaman gündeme geliyor. Size sayacağım hedeflerden öncelik hangisinde olmalı? (%)

	Mevcut gelirimle geçinmekte çok zorlanıyorum	Mevcut gelirimle zor geçiniyorum	Mevcut gelirimle ancak geçiniyorum	Mevcut gelirimle rahatça geçiniyorum
Toplumsal düzenin korunması	69	67	61	66
Hükümetin önemli kararlarda halka daha çok söz hakkı vermesi	62	61	50	47
Ekonomik büyüme	71	72	67	62
İfade özgürlüğü	65	65	57	50
Milli güvenlik	68	65	60	63

Geçim sıkıntısı arttıkça gelecek adına karamsarlığın da arttığını görmüştük. Bu kırılım, karamsarlığı azaltabilecek önceliklere dair fikir verebilecek sonuçlar içeriyor.

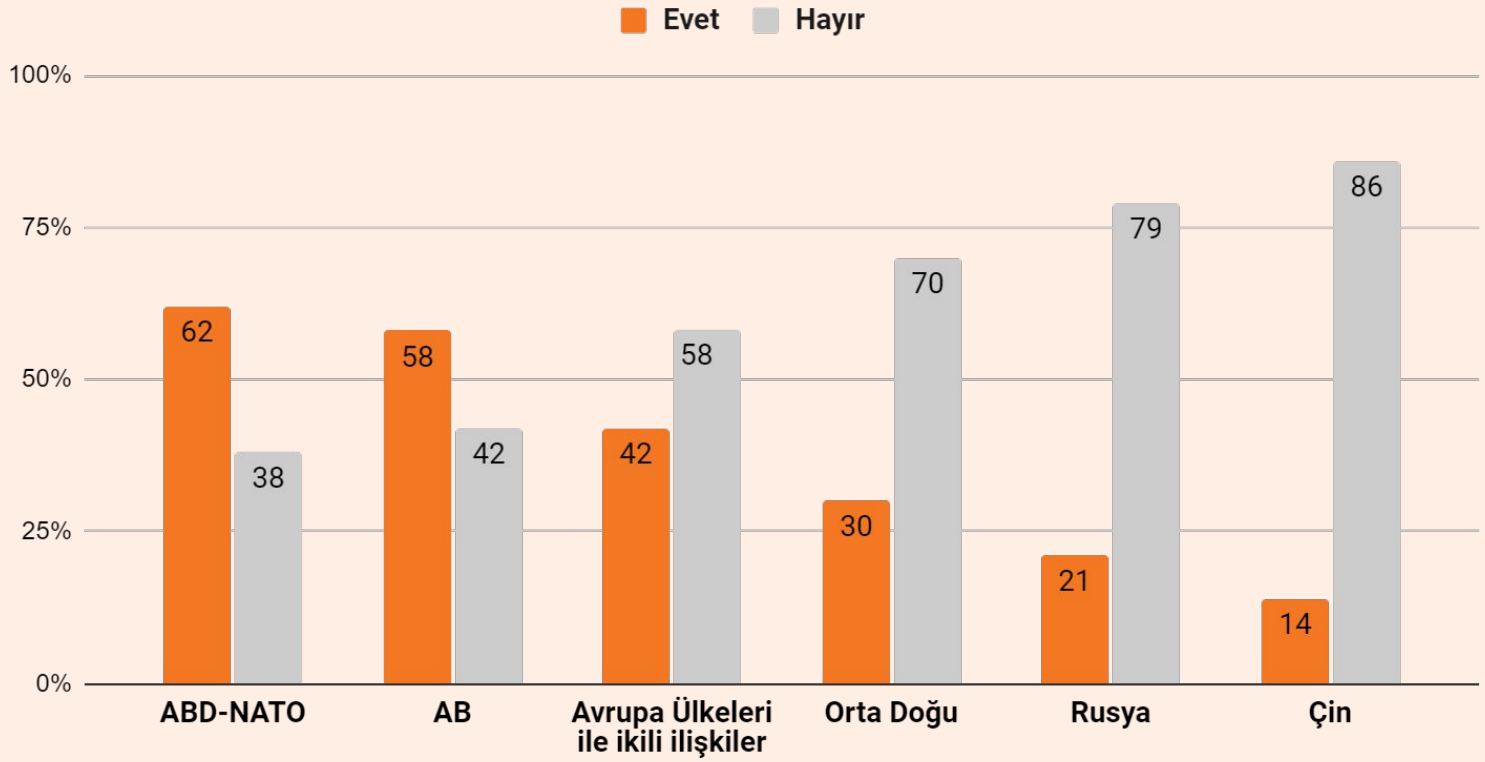
Mevcut geliriyle ancak geçinenler, zor geçinenler ve geçinmekte çok zorlananlar için birinci öncelik ekonomik büyüme. Burada katılımcıların aklına gelen büyüme, ekonomi terimi olan "ekonomik büyüme" olmayabilir. Daha ziyade alım gücünün yükselmesi, istihdamın artması gibi beklentilerle bu şikka yönelmiş olabilirler.

Mevcut geliriyle rahatça geçinenlerin önceliği ise farklı: toplumsal düzenin korunması.

Mevcut durumundan memnun olan katılımcılar ekonomik hedeflerden ziyade güvenlikçi, muhafazakar hedeflere yöneliyorlar. Üstelik bu grup için karamsarlıktan da söz edilemez.

Karamsar olan ve geçim sıkıntısı yaşayan çoğunluğun ise ikinci öncelikleri, tıpkı mevcut durumdan memnun olanlar gibi, güvenlikçi ve muhafazakar politikalar. Önceledikleri ekonomik büyümeden de kendilerinden önce mevcut durumdan memnun olanların faydalanacağını düşünürsek, karamsar olmalarının bir sebebi de çözüme yönelmekten ziyade korkuyla hareket etmeleri. Böyle yorumlamamızın sebebi ise, kapsamından ve etkilerinden emin olunamayan ifade özgürlüğünün hiçbir grupta ikinci öncelik olmaması.

Sizce Türkiye önümüzdeki 5 yıl içinde dış politikada hangi alanlarda daha aktif işbirliği yapmalıdır? (%) (İlk iki tercih)

18-30 yaş arasındaki vatandaşların çoğunluğu yakın gelecekte ABD-NATO ve AB ile işbirliğine olumlu bakıyor. Çok büyük çoğunluk ise Orta Doğu, Rusya ve Çin ile işbirliğine olumsuz bakıyorlar.

Tabloya genel olarak baktığımızda, gençlerin gelecek için Batı'dan yana tercih kullandıkları görülüyor. Özellikle ABD-NATO seçeneğinde askeri bir topluluğun vurgulanması, AB'nin büyük bölümünün de bu topluluğa dahil olması bu sorunun "güvenlik" perspektifinden cevaplanmış olabileceğine işaret ediyor.

Örneğin Avrupa Birliği ile ikili ilişkilerin gelişmesine, AB'nin aksine, çoğunluk olumsuz yaklaşmış veya öncelik tanımamış. Bu ikili ilişkiler güvenlikten ziyade sosyal ve ekonomik bir yakınlaşma olarak düşünülmüş ise, bu anlamda cazip bir

seçenek olarak görülmemiş olabilir. Diğer taraftan, AB ve NATO'nun milletler-üstü organizasyonlar olmaları ve güvenlik (askeri ve ekonomik) vaatmeleri yüzünden daha cazip bulunmuş olabilir.

Büyük çoğunluğun Orta Doğu, Rusya ve Çin ile gelecekte bir işbirliği düşünmemesi de, yayılmacı politikalarla gündeme gelen bu bölgelerin güvenlik açısından riskli olarak algılanması olabilir.

Örneğin, CHP'nin "OBİT projesinin" veya iktidarın NATO ile yaşadığı gerilimlerin gençlerin uluslararası ilişkiler vizyonunda güçlü bir karşılığı olmayabilir. Dahası, risk ve tehdit altında hissetmelerine yol açabilir.

Sizce Türkiye önümüzdeki 5 yıl içinde dış politikada hangi alanlarda daha aktif işbirliği yapmalıdır? (%) (İlk iki tercih)

İş birliği konusunda olumlu düşünenler

	ABD NATO	AB	Ortadoğu	İkili ilişkiler	Rusya	Çin
AK Parti	63	56	38	38	22	14
CHP	73	70	24	51	21	14
HDP	68	58	35	42	13	11
İYİ Parti	65	60	26	53	19	19
MHP	66	63	34	43	24	12
Kararsız	50	47	22	32	20	13
Oy kullanmayacağım	59	53	31	40	21	13

Her ne kadar araştırmamıza katılanların çoğu 2018 yılında yaş sebebiyle oy kullanmamış olsalar da, oy kullanmış olanlar arasından oluşturduğumu siyasi parti kırılımına göre:

Araştırmamıza katılan gençler arasında 2018 seçimlerinde AK Parti'ye oy vermiş olanların çoğu (%63) gelecekte daha aktif ABD-NATO işbirliği bekliyor.

CHP'ye oy vermiş olanlar arasında ABD-NATO işbirliği beklentisinde olanların oranı %73'e çıkıyor. Bu grubu diğerlerinden ayıran bir veri de AB ile işbirliği beklentisinde olanların en yüksek (%70) oranda olduğu grup olması. Avrupa'ya en sıcak bakan grup olduğu söylenebilir. Ancak, AB ülkeleri ile

ikili ilişkiler konusunda beklentisi olanların en yüksek orana ulaştığı grup İYİ Parti'ye oy vermiş olanlar.

2018'de Cumhur İttifakı'nı desteklemiş olanlar arasında Rusya ile işbirliği beklentisinde olanlar çoğunluk değil ama diğer gruplara göre daha yüksek oranda.

2018 yılında oy kullanmış olan 18-30 yaş arası katılımcılarımız arasında Rusya ve Çin ile işbirliği beklentisi pek de popüler beklentiler değil. Çoğunluk için Orta Doğu da öncelikli bölge değil. Çoğunluğa göre Türkiye'nin, önce Batı ile işbirliğini daha aktif hale getirmesi gerekiyor.